

MISJONSHØGSKOLEN

FORBUDT KJÆRLIGHET –

EN KVALITATIV STUDIE OM HVORDAN DET ER Å ARBEIDE MED
RETTIGHETER FOR SEKSUELLE MINORITETER I NAIROBI, KENYA.

MASTEROPPGAVE I GLOBALE STUDIER

30-MATH

Av

HANNE AUGLEND

STAVANGER

MAI 2014

Forord

Denne masteroppgaven markerer slutten på en spennende studietid ved Misjonshøgskolen i Stavanger for meg. Jeg vil takke informantene for deres tilitt og for at de delte sine opplevelser og erfaringer med meg. Uten deres vilje til å dele sine erfaringer fra arbeidet med seksuelle minoriteter, ville ikke dette prosjektet vært mulig.

Jeg vil rette en stor takk til min veileder Marianne Skjortnes for god veiledning og inspirasjon gjennom oppgaven. En stor takk går også til min familie som har støttet og oppmuntret meg gjennom studiet. En ekstra takk går til Hilde Auglend somalp meg med korrekturlesning.

Jeg vil også takke mine medstudenter for god støtte og diskusjoner underveis i oppgaven.

Hanne Auglend

Stavanger, Mai 2014

Innholdsfortegnelse

1. INNLEDNING	5
1.1 Tidligere forskning.....	6
1.1.1 Queerforskning.....	7
1.1.2 Forskning om seksuelle minoriteter i Afrika.....	8
1.1.3 Forskning om menneskerettigheter for seksuelle minoriteter	9
1.2 Bakgrunn og formål	10
1.3 Problemstilling.....	11
1.3.1 Presisering og avgrensing	11
1.3.2 Definisjon av begreper	12
2. METODE.....	14
2.1 Vitenskapsteori.....	14
2.1.1 Positivism, naturalisme og refleksivitet	14
2.1.2 Hermeneutikk.....	15
2.2 Forskningsdesign og metode.....	16
2.2.1 Kvalitativ metode	16
2.2.2 Intervju	17
2.2.3 Observasjon.....	17
2.3 Feltarbeidet	18
2.3.1 Tilgang til felten	18
2.3.2 Endelig utvalg	19
2.3.3 Forberedelse og gjennomføring av intervju	20
2.4 Etikk	21
2.4.1 Informert samtykke.....	21
2.4.2 Konfidensialitet	22
2.4.3 Forskerrollen	22
2.5 Intervjuanalyse	23
2.6 Kvalitetsvurdering	23
3. TEORI	25
3.1 Queerteori	25
3.1.1 Heteroseksualitet som norm.....	25
3.1.2 Queer i afrikansk kontekst	26
3.2 Internasjonale menneskerettigheter	27
3.2.1 Universelle menneskerettigheter.....	28
3.2.2 Menneskerettigheter for seksuelle minoriteter i Afrika.	29

4. SEKSUELLE MINORITETER I NAIROBI	33
4.1 Kontekst.....	33
4.1.2 Kenya	33
4.1.3 Straffeloven	34
4.1.4 LHBTI organisasjoner	34
4.1.5 Gay and Lesbian Coalition of Kenya	35
4.1.6 Informanter	35
4.1.7 Organisasjonen informantene arbeider i	36
4.2 LHBTI personer i Kenya.....	37
4.2.1 Skole	39
4.2.2 Arbeid	40
4.2.3 Bosted.....	40
4.2.4 Helse	40
4.3 Menneskerettigheter og LHBTI personer	42
4.4 Motivasjon.....	43
4.5 Utfordringer.....	45
4.6 Kriminalisering	47
4.7 Fremgang.....	52
4.8 Mål.....	54
5. ANALYTISKE REFLEKSJONER	55
5.1 Heteroseksualitet som norm:.....	55
5.1.1 Queer i afrikansk kontekst	56
5.1.1 Informantene dekonstruerer det normative	58
5.2 Menneskerettigheter	60
5.2.1 Er rettigheter for LHBTI-personer, menneskerettigheter?	60
5.2.2 Er homoseksualitet u-afrikansk?	61
5.2.3 Straffeloven	64
5.2.4 Tolkning av loven.....	66
5.2.5 Hvorfor kriminalisert?	67
5.3 Fremtidsperspektiver	67
6. KONKLUSJON	70
7. LITTERATURLISTE	73

1. INNLEDNING

Seksuelle minoriteters rettigheter har stor oppmerksomhet i menneskerettighetsdiskursen idag, de Forente Nasjoner (FN), menneskerettighetsorganisasjoner, og til og med Verdensbanken fokuserer på emnet (Nyeck og Epprecht 2013:19). Før i tiden ble menneskerettigheter for seksuelle minoriteter assosiert med liberale samfunn i vesten. I de senere år har også det globale sør kommet med nevneverdige tiltak, men på samme tid har det vært en økende bølge av statlig undertrykkelse og offentlig raseri mot seksuelle minoriteter i deler av Asia og Afrika (ibid).

Nyeck og Epprecht skriver at historien om homoseksualitet i Afrika har de siste årene vist at homoseksualitet alltid har vært til stede i Afrika, og ble ikke nødvendigvis sett på som problematisk eller skandaløst i tradisjonelle kulturer, men at dette synet har endret seg over tid (Nyeck og Epprecht 2013:20). Det er flere faktorer som har påvirket denne endringen og en av dem er homofobiske ideologier introdusert av andre land. Afrikanske ledere fortsetter å kunngjøre sin tolkning av historien, tolkningen er at homoseksuell atferd er «u-Afrikansk», og en utenlandsk «sykdom» (ibid).

I 38 land i Afrika er det lover som kriminaliserer sex mellom personer av samme kjønn. Amnesty International (2013) sier at dette gir grunn til alvorlig bekymring. Ved at disse lovene eksisterer og blir implementert krenkes internasjonale og regionale menneskerettigheter, og fører til marginalisering av en gruppe afrikanere på bakgrunn av deres seksuelle orientering og kjønnsidentitet (ibid). Det er ikke bare loven som gjør livet vanskelig for seksuelle minoriteter i Afrika, også store deler av befolkningen har negative holdninger til seksuelle minoriteter. I en undersøkelse gjort av «Pew Research Center» vises det til at aksept av homoseksualitet er større i land hvor religion ikke er så sentralt i menneskers liv (PewResearchCenter 2013). Det er også mer akseptert i de rikeste landene i verden. I kontrast er det i de fattigste landene det er flest religiøse mennesker, og hvor svært få mener at homoseksualitet skal bli akseptert i samfunnet. Land i Afrika og muslimske land er blant dem som er minst aksepterende til homoseksualitet (ibid).

Jeg har valgt å gjøre feltarbeidet mitt i Kenya. Her blir seksuelle minoriteter diskriminert både av den generelle befolkningen, politi og helsepersonell. En studie av «Kenya Human Rights Commission» viser at menneskerettighetsbrudd mot LHBTI (lesbiske, homofile, bifile, transpersoner og intersex) personer i Kenya er utbredt og blir ikke tatt hånd om av staten

(Kenya Human Rights Commission 2011). Det er stor forekomst av vold mot LHBTI personer. Studien finner at LHBTI personer ofte blir trakassert av statlige tjenestemenn. Det er en bevisst unnlatelse av staten å ikke beskytte LHBTI personer fra diskriminering både i politikk og lovgivning. Studien viser også at LHBTI personer ofte ikke oppsøker medisinske tjenester på grunn av strukturelle og rettslige barrierer som driver LHBTI personer under bakken på grunn av frykt for rettsforfølgning. Studien viser videre at helsepersonell, utleiery, lærere og politiet nekter å gi tjenester til LHBTI personer. Noen helseinstitusjoner nekter å behandle LHBTI personer, skoler og universiteter utviser elever for antatt seksuell orientering eller kjønnsidentitet og politiet unnlater å etterforske og straffeforfølge personer som utøver vold eller krenker rettighetene til LHBTI personer (ibid).

1.1 Tidligere forskning

Da jeg lette etter forskning om kjønn fant jeg mest som omhandlet bare kvinner. Det er også mye litteratur om feminisme. Av norsk litteratur har jeg funnet en bok av Jørgen Lorentzen og Wencke Mühleisen (2006) kalt kjønnsforskning - en grunnbok. Her skriver de om kjønnsforskningens historie, forståelser av kjønn, og har et eget kapittel om homo- og queerforskning. Jeg ønsket også å finne litteratur om kjønn fra Afrika, det var vanskelig å finne litteratur som omhandler seksuelle minoriteter. I «Sexual diversity in Africa» av S.N Nyeck og Marck Epprecht (2013) skrives det om queerteori fra en afrikansk kontekst, boken er fra Canada, men har et afrikansk perspektiv og afrikanske forfattere som bidragere til boken.

Kvinneforskning hører særlig til 1970- og 80-tallet (Halsaa 2006: 95). Det oppsto samtidig med den internasjonale kvinnebevegelsen som arbeidet for kvinners rettigheter og muligheter (ibid). Internasjonale debatter førte til at kvinneforskningen etter hvert gikk over til kvinne- og kjønnsforskning (Halsaa 2006: 119-120). Resultatet av dette ble en feministisk teori med metoder, perspektiver og teorier om kjønn, makt og kunnskap (ibid). I den annen halvdel av 1900- tallet vokste homoforskningen frem, den politiske homobevegelsen startet sin rettighetskamp og synliggjøringsprosjekt (Eng 2006: 137). Parallelt med utviklingen av homoforskningen på 1980 og 90 tallet, oppstod queerforskningen som et kritisk perspektiv i forhold til identitetsforståelsen i kjønns- og homoforskningen (Eng 2006: 139-140).

Queerteori skiller seg fra lesbe- og homseforskningen ved at den ikke tar utgangspunkt i homoseksualitet som fastlagte identiteter, men som foranderlige og skiftende praksiser

(Mortensen og Jegerstedt 2008: 290). Queerteori er et av perspektivene jeg ønsker å bruke i denne oppgaven.

1.1.2 Queerforskning

Queerforskningen startet gjennom politisk aktivisme på 1980-tallet i USA, som tok i bruk ordet queer i sin aksjonistiske politikk (Eng 2006: 140-141). Vold mot homofile var på den tiden et økende problem, mye på grunn av redsel for HIV/AIDS. Queerforskningen oppsto som et kritisk perspektiv i forhold til subjekt- og indentitetsforståelsen i både kjønnsforskningen og homoforskningen, da særlig det å etablere et forskningsfelt på entydige kategorier som «kvinne» eller «homoseksuell». Ordet queer ble tatt i bruk for å åpne opp kategoriene homofil og lesbisk, og for å ta i bruk andre politiske strategier i kampen mot homofobi og vold. Ved å åpne opp kategoriene, vil det si å vise at det er forskjeller også innen gruppen «lesbisk» og «homofil» og de kan ikke ses på som generaliserbare kategorier. Ordet queer skulle virke mer åpent og inkluderende for personer som ikke nødvendigvis levde 100% homoseksuelt. Aktivister tok i bruk ordet queer for å markere avstand fra homopolitiske strategier fra 1960-70 tallet som hadde valgt å ikke provosere det heterofile samfunnet under homokampen (ibid).

Begrepet «Queer theory» ble først lansert av litteraturviter Teresa de Lauretis (Eng 2006: 140-142). Lauretis ble inspirert av queeraktivistene og ville skape en lignende aktivisme innen akademia (Mortensen og Jegerstedt 2008: 290). Sentrale forskere som har vært med på å utvikle queerteori er Judith Butler og Michel Foucault (Eng 2006: 139).

Foucaults sterke posisjon i kjønnsforskningsfeltet er at han undersøker holdbarheten i hva han kaller undertrykkelseshypotesen (Bondevik og Rustad 2006: 54-56).

Undertrykkelseshypotesen vil si hvordan seksualiteten ble utsatt for kontroll og forbud ved at språk og uttrykk som kan knyttes til kjønn og seksualitet kontrolleres og sensureres. Foucault er også kjent for sin opptatthet med det diskursive. En diskurs er en helhet av betydningsgivende og maktkonstituerende elementer som til sammen skaper et sammenhengende rammeverk av hva som kan sies eller gjøres om et gitt fenomen. Boken *seksualitetens historie* har hatt særlig stor innflytelse på kjønnsforskningen (Bondevik og Rustad 2006: 54-56). Her tar Foucault utgangspunktet i historiske tekster, og viser hvordan seksualiteten skapes gjennom diskursive formasjoner. Kunnskapen om seksuelle handlinger skaper seksualitet som en diskurs om sex. Foucault mener at seksualitet kan betraktes som en effekt eller hendelse som skapes i bestemte diskursive formasjoner (ibid).

Butler mener at den tradisjonelle formen for feminisme har en tendens til å overse andre former for kjønnsidentitet og seksuell identitet (Jegerstedt 2008: 74). Ifølge Butler har denne avvisningen ført til at feminismen har hatt en tendens til å overse de store forskjellene mellom kvinner og mellom menn. Det vil si at Butler mente at feminismen satt kvinner i en generaliserbar gruppe og menn i en generaliserbar gruppe, og ikke ser at det er forskjeller innen gruppen kvinner og menn. Den har også ført til at feminismen har bidratt til å opprettholde og reproducere den dominerende ideologien når det gjelder tenkning omkring kjønn, nemlig det heteronormative regimet (ibid). Butler utviklet en teori om kjønn hvor preformativitet står sentralt (Bondevik og Rustad 2006: 56-57). Preformativitet handler om hvordan språklige og kroppslige ytringer og uttrykk repeterer normer for kjønnethet og danner grunnlag for sosial og kulturell kjønnspraksis (ibid). I likhet med queerteori stiller Butler seg kritisk til alle forestillinger om det «naturlige» (Jegerstedt 2008:75-76). Butler mener at det biologiske kjønn vi er født med som biologisk- mann eller kvinne er en diskursiv kategori. Hun peker på at de ikke er naturlig eller gitt, men at det er en effekt av en bestemt måte å snakke på. Butler deler Foucaults diskursbegrep og synet hans på forholdet mellom diskurs og makt. Når seksualitet og identitet underlegges en diskursiv regulering, produseres det også forståelige, begrepsfestede former for seksualitet og kjønn som blir sett på som «sannheter». Butler mener at disse «sannhetene» om kjønn og identitet er produsert eller skapt. For å bryte med denne heteronormative ideologien er det derfor nødvendig å finne nye måter å tenke om begrepene kropp, kjønn og kjønnsidentitet på (ibid).

1.1.3 Forskning om seksuelle minoriteter i Afrika

I de siste årene har det vært en stor vekst i akademisk arbeid som fokuserer på seksuell orientering og kjønnsidentitet, men mer i Vesten enn i Sør (Lennox og Waits 2013: 11-12). Forskning på seksuell orientering og kjønnsidentitet i noen regioner - særlig i Afrika - er fremdeles begrenset. Det er få bøker om LHBT, queer eller seksuell orientering og kjønnsidentitet som presenterer forskning fra ulike kontinenter (ibid). Sylvia Tamale er en forsker fra Uganda med fokus på ideer som feminisme, anti-kolonialisme og menneskerettigheter (Nyeck og Epprecht 2013: 6). Hun argumenterer for at ingen av disse ideene er importert fra Vesten. Boken hennes *African Sexualities* er et uttrykk for at slike ideer er innebygd i afrikanske tradisjonelle kulturer (ibid). Det har vært få bøker om seksualitet i Afrika, særlig om afrikansk homoseksualitet. Boken av Neville Hoad (2007) *African Intimacies* responderer på debatten som er i Afrika om at homoseksualitet er «u-Afrikansk». Han ser på kulturelle praksiser som ble tolket av misjonærene som sodomi. Ordet sodomi blir

brukt om seksualitet mellom samme kjønn. Han ser også på spørsmål om rase, sex og globalisering (Hoad 2007).

Det finnes en del litteratur om seksualitet og seksuelle minoriteter i Afrika, men det er vanskeligere å finne litteratur på dette området som omhandlet spesielt Kenya. Jeg vil likevel fremheve noe av litteraturen fra Afrika, da mange av landene har lignende situasjoner for seksuelle minoriteter. S.N Nyeck og Mark Epprecht (2013) har gitt ut en bok som heter *Sexual diversity in Africa*. Nyeck er en assisterende professor i politisk forskning ved Clarkson University, Epprecht er en professor i avdelingen for globale studier og historie ved Queens University. I boken *Sexual diversity in Africa* har de også afrikanske forfattere som bidragsytere. Boken presenterer et bredt spekter av temaer om den komplekse, mangfoldige natur av seksualitet, seksuell praksis, og kjønnsforestillinger i Afrika. Forfatterne ønsker at boken skal bidra til en teoretisering av seksualiteter i Afrika, ved å lære fra queerteorien fra Vesten, og samtidig ha en større sensitivitet til afrikanske opplevelser og perspektiver. I boken tar de blant annet opp temaer som menneskerettigheter for LHBTI personer i Afrika, historien om afrikansk seksualitet og hvordan media brukes til å fremme homofobi i Afrika (Nyeck og Epprecht 2013).

Amnesty International gav i 2013 ut en rapport som heter *Making love a crime – criminalization of same-sex conduct in sub-Saharan Africa*. Her har representanter fra organisasjonen utført intervjuer med aktivister, LHBTI personer, personer som arbeider for menneskerettigheter og medisinsk personell i Uganda, Kamerun, Kenya og Sør Afrika. I denne rapporten ser de på rettighetene til LHBTI personer i disse landene (Amnesty International 2013). En annen forskningsrapport jeg ønsker å fremheve er av Kenya Human Rights Commission (2011) som heter *The outlawed amongst us – A study of the LGBTI community's search for equality and non-discrimination in Kenya*. Målet med denne rapporten var å identifisere menneskerettighetsbrudd mot LHBTI personer i Kenya (Kenya Human Rights Commission 2011).

1.1.4 Forskning om menneskerettigheter for seksuelle minoriteter

Det var også vanskelig å finne litteratur som omhandlet menneskerettigheter og seksuelle minoriteter. Boken av Corinne Lennox og Matthew Waites (2013) *Human rights, sexual orientation and gender identity in the commonwealth*, er den første boken som fokuserer på seksuell orientering og kjønnsidentitet i samveldet. Samveldet er land som tidligere var under det Britiske imperiet, som også inkluderer Kenya. Hovedpoenget med denne boken er å

informere, skape offentlige debatter og dele innsikt fra forskjellige strategier for avkriminalisering av loven som kriminaliserer sex mellom samme kjønn og forandring. I denne boken har også forfattere fra forskjellige politiske, profesjonelle og aktivistiske bakgrunner bidratt. Boken fokuserer på opplevelsene til LHBTI personer i samveldet (ibid).

1.2 Bakgrunn og formål

Menneskerettigheter for seksuelle minoriteter er et aktuelt tema internasjonalt. I tiden før, og under mitt feltarbeid har det vært flere medieoppslag om dette emnet både fra land i Vesten og i Sør. En sak som har fått mye oppmerksomhet i media er et nytt lovforslag i Uganda. Parlamentet i Uganda har etter mye debatt nylig vedtatt en lov som gjør at homofili kan straffes med opp til livstid i fengsel (Leraan 2013). Loven gir fengselsstraffer for alle som dømmes for homofili. I tillegg kan personer som ikke melder fra om andres homofile praksis til politiet innen 24 timer få straff (ibid).

Under denne mediedekningen kom det frem i flere artikler at det er aktivister i Uganda som står opp mot diskriminering og arbeider for rettighetene til seksuelle minoriteter. Aktivister som jobber for homofiles rettigheter i Uganda har sverget på at de skal “kjempe til slutten” for å stoppe det “anti-homofile” forslaget fra å bli en lov i den afrikanske nasjonen (Agence France-Presse 2013).

“We shall fight this bill up to the end. We are going to challenge the act in front of the court of law and we are also calling up to the president not to sign the law,” fortalte en aktivist for homofiles rettigheter Frank Mugisha til reporterne (Agence France-Presse 2013).

Jeg har lest flere rapporter og forskningsartikler hvor det er blitt rapportert om menneskerettsbrudd mot LHBTI (lesbiske, homofile, bifile, transpersoner og intersex) personer. I disse rapportene kommer det frem at situasjonen for LHBTI-personer i Afrika er veldig vanskelig. Når situasjonen er slik for LHBTI-personer i Afrika er det behov for personer som kan jobbe med menneskerettighetene for seksuelle minoriteter, men hvordan er dette mulig i et land hvor det er negative holdninger, homofobi og også kriminalisering av homofile?

Jeg valgte på bakgrunn av dette å finne ut mer om hvordan det er å jobbe med menneskerettigheter for seksuelle minoriteter i Afrika. Jeg ønsket reise ned til Kenya hvor temaet fortsatt er tabubelagt og hvor det er en lov mot å ha sex med samme kjønn.

Formålet med studien er å få innblikk i hvordan det er å jobbe i en organisasjon som arbeider for å ivareta menneskerettigheter for seksuelle minoriteter i Nairobi, Kenya. Hvorfor har de valgt å jobbe med dette og hvordan arbeider de med dette, jeg ønsker å få vite noe om hvorfor de har valgt dette arbeidet, hvilke utfordringer de møter og hvordan arbeidet deres hjelper LHBTI personer. For å gjøre dette måtte jeg også finne ut hvordan situasjonen til LHBTI personer er i Nairobi. Om de har muligheten til å leve åpent, om de opplever diskriminering ved skole og arbeid, og om loven mot sex med samme kjønn skaper problemer for dem i hverdagen.

1.3 Problemstilling

Min problemstilling er:

«Hvordan er det å jobbe for menneskerettigheter for seksuelle minoriteter i Nairobi, Kenya».

Målet er å bidra med innsikt og kunnskap om hvordan det er å arbeide for rettighetene til seksuelle minoriteter i den globale verden, og i denne sammenheng med vekt på forholdene i den østafrikanske byen Nairobi. Jeg vil bruke queerteori og menneskerettigheter som perspektiv når jeg ser på hvordan det er å arbeide med menneskerettigheter for seksuelle minoriteter i Kenya. Det er en del forskning om seksualitet og seksuelle minoriteter i Afrika. Mitt bidrag vil være å fokusere på hvordan det er å arbeide for å fremme menneskerettigheter for seksuelle minoriteter i Afrika, med spesifikt fokus på Kenya.

1.3.1 Presisering og avgrensing

Jeg har avgrenset problemstillingen til personer som arbeider innen organisasjoner som arbeider for å innfri menneskerettigheter for seksuelle minoriteter i Nairobi. Jeg hadde ikke mulighet eller tid til å få informanter fra andre steder i Kenya, og da synes jeg det var greit å avgrense det til Nairobi hvor hoveddelen av disse organisasjonene holder til. Forholdene til seksuelle minoriteter kan være annerledes på landsbygda enn det den er i storbyer som Nairobi. Når jeg skriver organisasjoner som arbeider for menneskerettigheter for seksuelle minoriteter, vil det innbefatte organisasjoner som arbeider med å støtte, fremme og hjelpe seksuelle minoriteter i Nairobi, ved for eksempel helseforetak, rettshjelp, støttegrupper, undervisning osv.

1.3.2 Definisjon av begreper

Seksuelle minoriteter er en samlebetegnelse for ulike grupper i befolkningen som har en seksuell identitet, orientering eller praksis som skiller seg helt eller delvis fra majoriteten i samfunnet (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet).

Seksuell orientering handler om hvem vi blir forelsket i, seksuelt tiltrukket av, og ønsker å være sammen med. De vanligste seksuelle orienteringene er heterofil, homofil, bifil og lesbisk.

Kjønnidentitet, er en persons indre opplevelse av å være kvinne, mann, både kvinne og mann eller ingen av delene. De fleste identifiserer seg med det kjønn de ble tilskrevet ved fødsel, men ikke alle.

LHBTI er en forkortelse for lesbiske, homofile, bifile, transpersoner og intersex. Det brukes av myndigheter, rettighetsorganisasjoner og forskere som et samlebegrep for seksuelle minoriteter og kjønnsminoriteter.

Lesbisk, å være lesbisk handler både om praksis, tiltrekning og identitet. En lesbisk kvinne tiltrekkes av eller forelsker seg i personer av samme kjønn, altså andre kvinner.

Homofil, å være homofil handler både om praksis, tiltrekning og identitet. En homofil mann eller kvinne tiltrekkes av eller forelsker seg i personer av samme kjønn. En homofil mann tiltrekkes av andre menn, mens en homofil (lesbisk) kvinne tiltrekkes av andre kvinner.

Bifil, å være bifil handler både om praksis, tiltrekning og identitet. En bifil person tiltrekkes av eller forelsker seg i mennesker uavhengig av hvilket kjønn den andre har.

Transperson er et paraplybegrep for personer som har et utseende eller identitet som uttrykker et annet kjønn enn det som ble registrert for dem ved fødsel. Noen transpersoner føler at de verken er menn eller kvinner og utfordrer vårt todelte kjønnssystem ved å innta plassen som et tredje kjønn, eller ved ikke å definere seg i kjønnskategorier overhodet. Å ha en transidentitet handler om en persons selvopplevde kjønnstilhørighet eller hvordan denne uttrykkes. Det sier ikke noe om personens seksualitet eller seksuelle legning. Transpersoner kan være lesbiske, heterofile, bifile eller homofile.

Intersex er et paraplybegrep for mange ulike tilstander som gjelder for personer som er født med uklare kjønns karakteristika. Det betyr at barna ofte ikke kan beskrives som gutt eller jente ved fødselen. De fleste av disse barna blir underlagt kirurgi og blir tilvalgt kjønn som

gutt eller jente. Alle interseksualltilstander er imidlertid ikke synlige. Noen kan være født med en sædleder og en eggleder, mens andre har en utypisk sammensetting av kromosomer eller hormoner som er avgjørende for kjønnsutviklingen (Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet).

2. METODE

Vitenskapen er kanskje det viktigste kjennetegnet på moderniteten, vitenskapen har endret våre livsbetingelser og bidratt til at vi har endret syn på oss selv (Gadamer 2010: 9). På 1800 tallet ble studier av samfunn og historie «vitenskapeliggjort», det har ført til at vi har fått metoder som skal sikre at dataen som kommer frem i en studie må kunne begrunnes og etterprøves (ibid).

En metode er noe som hjelper oss med å samle inn data, det er redskapet vårt i møte med noe vi vil undersøke (Dalland 2007: 83). Metoden hjelper oss med hvordan vi skal gå frem for å fremskaffe eller etterprøve kunnskap. Det finnes forskjellige metoder som egner seg ut i fra hva en vil undersøke, begrunnelsen for å velge en bestemt metode er at vi mener at den vil gi oss god data og vil belyse problemstillingen vår på en faglig og interessant måte (ibid).

2.1 Vitenskapsteori

Vitenskapsteori gir svar på hva et vitenskapelig fags oppgaver er og hvilke arbeidsmåter som kan og bør brukes (Hammersley og Atkinson 2010: 13). Vitenskapsteori brukes for å kartlegge formålet med vitenskapelige studier og sier hva som kreves for at noe skal kunne anses som tilfredsstillende dokumentasjon, analyse og forklaring. Vitenskaper kan ikke forstås uavhengig av det feltet som studeres og samfunnet som bruker resultatene, derfor inneholder også vitenskapsteorien analyser av forholdet mellom forsker og det eller de som blir utforsket. Vitenskapsteorien inneholder også analyser av grunnleggende antagelser om det feltet som studeres (ibid). Jeg vil presentere noen vitenskapsteoretiske tilnærminger for å gi en bakgrunn og forståelse av hvilke tilnærminger jeg har brukt for på best mulig måte frembringe kunnskap om mitt tema.

2.1.1 *Positivism, naturalisme og refleksivitet*

Positivister tar utgangspunkt i det «positivt gitte». Gjennom målinger, tallfestede data og matematiske analyser identifiserer de lover som regulerer den sosiale virkelighet (Hammersley og Atkinson 2010: 14). Kjernen i positivismen er et bestemt syn på vitenskapelig metode med naturvitenskapen og særlig fysikken som modell (Hammersley og Atkinson 2010: 35-36). For positivister er det viktig at vitenskapelige teorier er åpne for, og blir gjenstand for testing. I følge positivistene er det bare ved fysisk eller statistisk kontroll med variabler, og målingen av disse, at vitenskapen kan produsere gyldig kunnskap. Som en

reaksjon på positivistiske kriteriene for vitenskaplig forskning utviklet etnografene et nytt syn på hvordan samfunnsforskningen bør utføres, ofte kalt naturalismen (ibid).

En naturalist legger vekt på å studere den sosiale virkelighet i sin naturlige tilstand, ikke i kunstige situasjoner som formelle intervjuer og eksperimenter (Hammersley og Atkinson 2010: 14). Forskningen bør utføres på måter som tar hensyn til rammen rundt hvert enkelt situasjon (Hammersley og Atkinson 2010: 36). Målet bør være å beskrive hva som skjer innenfor denne rammen. Hvordan de berørte personene ser sine egne og andres handlinger, samt konteksten for det som skjer (ibid).

Både positivismen og naturalismen har et ønske om å eliminere forskerens innflytelse på datamaterialet (Hammersley og Atkinson 2010: 47). Begge posisjoner går ut fra at forskning kan utføres uten at forskeren påvirker resultatet. Dette er ikke mulig da all data som blir samlet inn ved forskning vil inneholde forutantagelser (ibid).

Metoden jeg bruker ligner mest på naturalismen, men verken positivismen eller naturalismen er tilstrekkelige metoder for samfunnsforskning, da begge metodene overser refleksivitet (Hammersley og Atkinson 2010: 51-52). Refleksivitet vil si at vi er en del av den sosiale verden vi studerer (ibid). Jeg har brukt refleksivitet i min oppgave ved å hele tiden være bevisst på hvordan min person, og måten jeg oppfører meg på vil påvirke studien.

2.1.2 Hermeneutikk

Hermeneutikk vil si at vi har som mål å forstå. Tolkning og forståelse er viktig for forskere i samfunnsvitenskapene da analyseenheter og datamaterialet som oftest er menneskelige meninger, handlinger, ytringer og produksjon av tekster (Nilssen 2012: 71-72). En hermeneutisk tilnærming legger vekt på at det ikke finnes en egentlig sannhet, men at fenomener kan forstås på ulike måter. Ulike forskningsresultat kan komme fra samme kontekst avhengig av forskerens bakgrunn, forskningsmetode, hensikt og fokus (ibid).

Gadamer (2010) viser til at når vi forstår uttrykk, ønsker vi ikke bare å oppnå en umiddelbar forståelse av det som ligger i uttrykket, men å få kjennskap til uttrykkets skjulte indre (Gadamer 2010: 297). For å gjøre dette kreves det at vi er åpne for andres eller tekstens oppfatninger. Denne åpenheten forutsetter imidlertid at vi relaterer den andres oppfatning til helheten av våre egne oppfatninger, eller relaterer oss selv til den andres oppfatning (Gadamer 2010: 305).

«En forståelse som er ledet av metodisk bevissthet, vil bestrebe seg på å ikke uten videre fullburde sine forventninger, men å bli bevisst på dem for å kontrollere dem og dermed oppnå den rette forståelse ut fra saken selv» (Gadamer 2010: 306).

Ved å lese seg opp på det temaet en ønsker å studere, vil en få en bedre forståelse som videre fører til at vi kan spørre informantene om relevante spørsmål som vil føre til mer kunnskap. Gjennom alt en leser og opplever vil det skapes forforståelser eller fordommer av temaet, personene, eller samfunnet. Ved å søke etter ny kunnskap vil det hele tiden dukke opp nye fordommer, og en vil også bli mer kunnskapsrik på området. Gadamer viser derfor til at forskerens fordommer kan være en god ting (Gadamer 2010: 13).

2.2 Forskningsdesign og metode

2.2.1 Kvalitativ metode

Kvalitet handler om karakteren eller egenskapene hos noe, mens kvantitet er mengden av denne karakteren eller disse egenskapene (Widerberg 2001: 15). Kvalitativ forskning har derfor som formål å klargjøre et «fenomens» karakter eller egenskap, og kvantitativ forskning fastslår mengden av det samme (ibid). De kvalitative metodene tar i større grad enn kvantitative sikte på å fange opp meninger og opplevelser som ikke lar seg tallfeste eller måle (Dalland 2007: 84).

I feltarbeidet har jeg benyttet meg av kvalitativ metode med semi-strukturert intervju, observasjon og litteratur. Jeg har valgt kvalitativ metode fordi jeg ønsker å få en forståelse av hvordan det er å jobbe med menneskerettigheter for seksuelle minoriteter i Nairobi, Kenya. Jeg ønsker å få en innsikt i hvordan dette arbeidet oppleves av et mindre antall personer. Jeg ønsker å finne ut hvordan informantene ser sine egne og andres handlinger, samt hvordan konteksten rundt påvirker dette.

I Dalland refereres det til noen særtrekk som kjennetegner kvalitativ forskning av Holme og Solvang (Dalland 2007: 86). Ved kvalitativ forskning går en i dybden og får mange opplysninger om få undersøkelsesenheter. Intervjuene er fleksible og en bruker ustrukturerte observasjoner. Datainnsamlingen skjer i direkte kontakt med feltet, og dataen tar sikte på å få frem sammenheng og helhet. Forskeren ser fenomenet innenfra og erkjenner sin påvirkning og delaktighet (ibid).

I kvalitativ forskning blir virkeligheten sett på som kompleks, i stadig forandring og konstruert av de enkelte som er involvert i en forskningssituasjon (Nilssen 2012: 25). Forsker og forskningsdeltagere kan dermed oppfatte virkeligheten ulikt (ibid).

2.2.2 Intervju

Intervju innebærer at forskeren benytter seg av samtaleformen for å få andres muntlige opplysninger, fortellinger og forståelse rundt et gitt tema (Wideberg 2001: 16). Intervjuet kan være mer eller mindre gjennomtenkt og styrt på forhånd og under selve intervjuet. I et kvalitativt intervju er formålet å benytte seg av møtet mellom forsker, intervjupersonen og samtalen. Intervjupersonene veksler, og dermed også relasjonen og samtalen. Under intervjuet er det viktig at forskeren forsøker å få frem og følge opp informantens opplysninger, fortellinger og forståelse av et gitt tema (ibid).

Ved bruk av intervju ønsket jeg å få innsikt i informantenes opplevelse av det å jobbe for menneskerettigheter for seksuelle minoriteter. Jeg ønsket at informantene skulle kunne fortelle om sine historier og opplevelser. Jeg hadde også behov for å ha et visst oppsett på intervjuene slik at jeg kunne styre informantene inn på de teamene jeg ønsket å vite mer om, og for å kunne svare på problemstillingen. Jeg valgte ut i fra dette å bruke semi-strukturert intervju.

Intervjuer kan representere en svært viktig datakilde, man kan få informasjon som det ville være veldig vanskelig å innhente på andre måter (Hammersley og Atkinson 2010: 158).

2.2.3 Observasjon

Som deltagende observatør kan vi lære om kulturen eller subkulturen vi studerer (Hammersley og Atkinson 2010: 38). Behovet for å lære om kulturen til de menneskene vi studerer kommer klarest til uttrykk når det aktuelle samfunnet er forskjellig fra vårt eget (ibid). Det er bare gjennom å observere, lytte, stille spørsmål, formulere hypoteser, og gjøre feil at etnografen kan oppnå innsikt om miljøets sosiale struktur og forstå deltagerens kultur (Hammersley og Atkinson 2010: 128).

I mitt feltarbeid brukte jeg intervju og deltagende observasjon. Jeg observerte kulturen i Nairobi og også subkulturen i LHBTI-samfunnet. Ved observasjon brukte jeg en ustrukturert tilnærming, som er en observasjon med liten grad av struktur (Dalland 2007: 190). Ved å bo i Nairobi fikk jeg hele tiden innblikk i kulturen, men det var bare ved opphold i

organisasjonene og ved intervju at jeg observerte og noterte ned observasjonene. Jeg hadde en dagbok hvor jeg hver dag gjorde notater av konteksten jeg hadde vært i og menneskene jeg hadde møtt. Også under intervjuene var jeg oppmerksom på kroppsspråk.

Kravet til observasjon som metode er å ta vare på inntrykkene (Dalland 2007: 182). Når en gjør feltarbeid vil en alltid observere både omgivelser, mennesker og kultur. Jeg observerte i hovedsak for å få en miljøopplevelse og samle inntrykk for å få en bedre forståelse for feltet (Widerberg 2001: 113).

2.3 Feltarbeidet

Hammersley og Atkinson (2010) skriver at det å få tilgang til data er et stort problem innenfor etnografien. Ofte er det vanskeligst under de første forhandlingene og i løpet av de første dagene i felten. Det å skaffe tilgang er et praktisk problem, og vi må bruke mellommenneskelige ressurser og strategier (Hammersley og Atkinson 2010: 83). Det er viktig med uformell sponing for å få tilgang til et miljø, noen som har kontakter i miljøet og er villige til å hjelpe (Hammersley og Atkinson 2010: 89). Når en har fått tilgang til et miljø er det ingen garanti for at data blir tilgjengelig ikke alle deler av miljøet blir åpnet for observasjon, og ikke alle er villige til å snakke (Hammersley og Atkinson 2010: 107).

2.3.1 Tilgang til felten

Jeg ønsket å gjøre mitt feltarbeid i Kenya. Jeg har litt kjennskap til landet fra før ved et tre måneders langt praksisopphold. Dette er også et av de landene med en lov som kriminaliserer seksuelle minoriteter, det fører følgelig til at det er vanskeligere å jobbe for rettighetene til denne gruppen. Temaet mitt er sensitivt og jeg hadde ingen kontakter i Kenya fra LHBTI-miljøet hvilket førte til at det skulle bli vanskelig med tilgang til feltet. Jeg søkte på internett og fant at «Skeiv Ungdom» i Oslo har et utvekslingsprosjekt med Gay and Lesbian Coalition of Kenya (GALCK) som er en paraplyorganisasjon som arbeider med rettigheter for seksuelle minoriteter. Videre kontaktet jeg Skeiv Ungdom som gav meg kontaktinformasjon til GALCK. Jeg sendte en e-post til GALCK hvor jeg presenterte meg selv og studien min, og spurte om det var mulighet for meg å besøke organisasjonen og utføre intervjuer. Jeg fikk positive tilbakemeldinger, og ble ønsket velkommen til å gjøre feltarbeid ved organisasjonen.

Før avreise til Kenya hadde jeg problemer med å komme i kontakt med organisasjonen, jeg sendte ut flere mailer og fikk til slutt svar med et telefonnummer til en person som var villig

til å være kontaktpersonen min. Under første møtet med kontaktpersonen opplevde jeg å bli møtt med skepsis. Han forklarte at de ønsket å få tilsendt intervjuguiden og et skriv hvor jeg gjorde rede for anonymisering, og at informantene skulle skrive under på at ingen eventuelle konsekvenser av intervjuene skulle kunne tilbakeføres til organisasjonen, Misjonshøgskolen eller meg som forsker. De skulle deretter vurdere dette og komme tilbake til meg. Vi diskuterte hvordan feltarbeidet mitt ville komme organisasjonen og informantene til gode. Vi kom frem til at jeg skulle sende et engelsk utdrag av oppgaven til organisasjonen og at informantene skulle få litt penger for transport. Jeg fikk så godkjenning til å starte med intervju. Kontaktpersonen min sendte ut en felles e-post i organisasjonen som forklarte formålet med studien min og spørsmål om noen ønsket å delta. Jeg synes dette var en fin måte å gjøre det på da alle innenfor organisasjonen representerte min målgruppe (personer som arbeider med menneskerettigheter for seksuelle minoriteter). Det var også fint at personene kunne si seg frivillige til å delta, da ble det ikke satt noe press på noen. I starten gikk det sakte og ikke mange viste interesse, men etter hvert som jeg hadde utført noen intervjuer var det flere og flere som meldte seg frivillig som informanter.

Jeg ønsket også å intervju personer som arbeidet i menneskerettighetsorganisasjoner som ikke bare arbeidet med seksuelle minoriteter. Jeg sendte en e-post til Kenya Human Rights Commission (KHRC) og fikk rask tilbakemelding om en som ønsket å være informant. Han satte meg også i kontakt med enda en informant fra KHRC.

2.3.2 Endelig utvalg

Jeg ønsket å intervju seks til ti personer, jeg hadde en tidsramme på syv uker som var begrensende. Jeg synes likevel seks til ti personer var passende da jeg var ute etter grundige intervjuer med fokus på informantens egne opplevelser og erfaringer. Jeg endte opp med å ha ni informanter. Jeg har syv informanter som arbeider innen Gay and Lesbian Coalition of Kenya, som er en medlemsorganisasjon av GALCK eller har en tilknytning til GALCK. Jeg har også to informanter fra Kenya Human Rights Commission. Informantene er i tyve og trettiårene, det er seks menn og tre kvinner. Av seksuelle orientering er det lesbisk, homofil og bifil. Jeg ønsket også å komme i kontakt med en organisasjon som jobbet spesielt for transpersoner, men dessverre oppnådde jeg ikke kontakt med dem.

2.3.3 Forberedelse og gjennomføring av intervju

Jeg benyttet meg av en semi-strukturert intervjuguide der jeg hadde noen tema som jeg ville ta opp. Intervjuet ble lagt opp slik at informantene skulle få snakke fritt om de ulike temaene. Jeg lagte også noen oppfølgingsspørsmål under temaene for å få mer informasjon, og for å kunne styre informanten inn på områder som jeg ønsket informasjon om.

Oppfølgingsspørsmålene ble også brukt om jeg fikk korte svar, og ønsket mer informasjon. Etnografiske intervju er aldri rene samtaler, da forskeren har en forskningsplan og må ha en viss kontroll over situasjonen (Hammersley og Atkinson 2010: 177). For å kunne velge tema og oppfølgingsspørsmål som kunne gi meg informasjon om problemstillingen var jeg nødt til å først lese meg opp på temaet menneskerettigheter og seksuelle minoriteter i Kenya. Ved å ha en viss kunnskap om temaene som ble tatt opp i intervjuene, var det også enklere for meg og informantene å holde en samtale, og forstå hverandre. Dalland (2007) skriver at det å utarbeide en intervjuguide er samtidig å forberede seg faglig og mentalt til å møte intervjupersonen (Dalland 2007: 150). Det er et møte der jeg og intervjupersonen skal ta opp et fenomen som angår begge. Gjennom samtalen skapes det bedre forståelse (ibid).

Før intervjuene skulle utføres reflekterte jeg over hvordan jeg skulle presentere meg og oppføre meg for at informantene skulle føle seg komfortable med å dele sin erfaring. Jeg var bevisst på at både jeg og informantene har egne forforståelser når vi går inn i en intervjusituasjon. De informantene som sa seg frivillige til å intervjues kontaktet enten kontaktpersonen min eller meg direkte på e-post eller telefon. Jeg valgte å la informantene velge sted og tid til å møtes. Om de ønsket at jeg skulle velge møttes vi på GALCK eller en av medlemsorganisasjonene, jeg valgte dette fordi det var en kjent plass for informantene og det var vakthold som gjorde det tryggere. Nairobi er en stor by og det kan ta tid å komme fra et sted til et annet, jeg ønsket derfor å møte informantene der det var enklest for dem, slik at de ikke skulle måtte bruke mye penger og tid for å møte meg. Jeg ville også å la dem velge slik at de kunne føle seg trygge i den konteksten intervjuet ble utført i. Hammersley og Atkinson (2010) sier at for mange mennesker fungerer det best å bli intervjuet på eget område, da slapper de mer av enn i ukjente omgivelser (Hammersley og Atkinson 2010: 176). Like viktig er det å tenke over hvordan intervjuet passer inn i informantens hverdag (ibid). Intervjuene ble utført forskjellige steder, de aller fleste ved en organisasjon. Jeg utførte også et intervju på et kjøpesenter og et på en informants arbeidsplass. Det eneste intervjuet som ikke ble utført i et lukket rom var det på kjøpesenteret. Her måtte jeg være ekstra oppmerksom på hvordan konteksten og personene rundt kan ha påvirket intervjuet. Ellers var det flere intervjuer hvor

det var mye støy, slik som fra trafikken utenfor og reparasjonsarbeid på bygningen vi satt i, det førte til at det kunne være vanskelig å konsentrere seg.

Alle informantene hadde fått informasjon om studien i den felles e-posten som ble sendt ut. Når jeg møtte informantene begynte jeg med å fortelle om meg selv, studien og anonymisering. Alle informantene synes det var greit at jeg brukte båndopptaker, det gjorde det enklere for meg å gi all oppmerksomhet til informanten og bekrefte det informanten sa enten med kroppsspråk eller verbalt. Hammersley og Atkinsons hevder at intervjuerens holdning under intervjuet kan være av betydning, ettersom informanten kan forsøke å se om svarene er «riktige» eller lete etter tegn på dømmende reaksjoner (Hammersley og Atkinson 2010: 169). Intervjueren bør derfor gi inntrykk av anerkjennelse underveis i intervjuet (ibid).

2.4 Etikk

Som kvalitativ forsker er jeg avhengig av at andre mennesker viser godvilje og slipper meg inn i deres liv, de må gi av sin tid og dele sine tanker gjennom intervjuer (Nilssen 2012: 144). Jeg er som forsker gjest i deres rom, og jeg må derfor følge strenge etiske koder (ibid). Jeg hadde mange tanker rundt det å reise til Kenya og gjøre en studie på hvordan det er å jobbe med menneskerettigheter for seksuelle minoriteter. Det er lover som kriminaliserer sex med samme kjønn, og hoveddelen av menneskene i Kenya ønsker ikke oppmerksomhet rundt dette og ser på det som et tabu. Jeg ønsket likevel å reise dit, for det er ingen lov mot å snakke med personer som arbeider for menneskerettigheter for seksuelle minoriteter, og disse har samme rett som andre å ytre sine meninger om temaet. Der er også viktig å få frem mer kunnskap om temaet.

2.4.1 Informert samtykke

Informert samtykke skal sikre at deltagerne deltar frivillig og er godt informert om hensikten med forskningen (Nilssen 2012: 145). Alle informantene fikk informasjon om studien min på e-post og meldte seg så frivillig til å delta. Før jeg utførte intervjuene gav jeg informantene et informasjonsskriv der jeg opplyste om bakgrunnen og formålet med studien, hva studien ville innebære, informasjon om anonymisering og at det var frivillig å delta. På informasjonsskrivet var det også spørsmål om informanten synes det var greit med båndopptaker under intervjuet. Jeg gikk gjennom informasjonsskrivet med alle informantene, og alle godkjente vilkårene for studien før intervjuene ble utført. Forskningsdeltagerne måtte

så langt som mulig ikke bli utsatt for skade eller alvorlige belastninger (Nilssen 2012:148). Som kvalitativ forsker må jeg være klar over den risikoen jeg utsetter informantene for når jeg inviterer dem til å delta i studien (ibid). Jeg gjorde intervjuer med en minoritetsgruppe som kunne bli utsatt for diskriminering og vold, jeg var derfor veldig bevisst og forsiktig med å dele informasjon om studien med personer som ikke deltok. Jeg var også svært bevisst på hvor jeg oppbevarte kontaktinformasjon og innsamlet data.

2.4.2 Konfidensialitet

Når en studerer en utsatt gruppe, særlig personer som ønsker å være anonyme, må en gjøre noen tiltak for å beskytte identiteten til informantene. Noen av informantene uttrykte at anonymisering ikke var viktig for dem da de var åpne og kjente aktivister. Mens for andre informanter var anonymiseringen svært viktig da de ikke hadde stått frem med sin seksuelle orientering og det kunne få store konsekvenser for dem. Jeg har valgt å anonymisere alle informantene mine slik at ingen skal kunne gjenkjennes. All informasjon og data som ble samlet inn ved intervju og observasjon ble behandlet konfidensielt og har blitt anonymisert. Jeg brukte båndopptaker under intervjuene, men satte den på etter at jeg hadde fått navnet til informanten. Jeg transkriberte intervjuene uten navn og hadde et annet dokument hvor jeg oppbevarte navnene. Jeg lagte passordbeskyttelse i Word på alle dokumenter som hadde informasjon som gjorde at informantene kunne kjennes igjen. Jeg vil presentere resultatene uten navn ved å bruke informant 1-9, og uten informasjon hvor informantene kan kjennes igjen. Under og etter feltarbeidet har jeg vært oppmerksom på hvor jeg oppbevarer data. All informasjon som transkripsjon og båndopptak vil bli destruert etter at oppgaven er blitt publisert.

2.4.3 Forskerrollen

Felten som jeg skulle studere var ukjent for meg og jeg var ukjent for informantene. Jeg reflekterte mye over hvordan jeg skulle oppføre meg i møtet med felten. De personene jeg skulle møte kunne være vandr med stigmatisering og diskriminering. Jeg var derfor ekstra bevisst på å være imøtekommende og åpen i min væremåte. Jeg fikk tidlig spørsmål om min seksuelle legning fra kontaktpersonen. Jeg er heterofil og dette kan ha ført til at informantene var litt skeptiske til meg, men jeg ønsket å vise at jeg ikke oppførte meg nedsettende til personer av annen seksuell orientering. Det at jeg er heterofil kan ha hatt en påvirkning i møte med informantene da de er vandr til å bli møtt med fordommer og stigmatisering av heterofile. Som Hammersly og Antkinsom (2010) viser til i boken feltmetodikk: Feltforskere kan av og

til føle seg «testet», og presset til avsløringer. Dette særlig under følsomme prosedyrer eller om det er avvikende grupper som skal studeres, hvor de stigmatiserte personene kan ha behov for forsikringer om at forskeren ikke har nedsettende holdninger (Hammersly og Atkinson 2010: 120).

Jeg opplevde at informantene var skeptiske til meg i begynnelsen, selv om det selvfølgelig var forskjeller fra person til person. Etter hvert som jeg hadde intervjuet noen, var det flere og flere som ønsket å delta i studien. Det at jeg var fra et annet land og en annen kultur kan også ha påvirket dem. Homofile personer er mer akseptert i vestlige samfunn, det at jeg kommer i fra Norge kan dermed også ha ført til at de følte seg tryggere med meg, enn om det hadde vært en person fra Kenya. Mot slutten av feltarbeidet fikk jeg også spørsmål om hvorfor jeg som går på en misjons- og teologisk skole valgte å studere dette temaet. I Kenya hadde dette ikke vært en mulighet, mente de. Jeg tenkte på hvordan jeg ville bli møtt både før og under feltarbeidet, jeg forstod at både min seksuelle legning og at jeg studerer ved en misjons- og teologisk skole kan ha skapt skepsis, ettersom de var vant til å møte motstand fra religiøse ledere. Jeg opplevde at LHBTI miljøet i Nairobi var veldig enhetlig, fordi at de snakket mye seg imellom. For eksempel hvis jeg hadde sendt e-post til en person, visste også andre om dette. Det kan tenkes at dette har hjulpet meg i prosessen fordi de har snakket sammen etter intervjuene, og deretter har flere sagt seg villig til å delta.

2.5 Intervjuanalyse

Jeg begynte på intervjuanalysen med å startet med en nøyaktig transkripsjon av lydopptakene fra intervjuene, det vil si at jeg skrev ned alt som ble sagt i hvert intervju (Nilssen 2012: 46-47). Jeg ønsket å få en mest mulig korrekt gjengivelse av det informantene hadde sagt.

Deretter leste jeg gjennom hvert intervju og identifiserte materialet med koder som identifiserte de ulike temaene informantene snakket om. Jeg oversatte intervjuene fra engelsk til norsk, utenom de partiene jeg ønsket å bruke som sitater. Jeg gikk gjennom intervjuene igjen for å se om det var felles koder i de ulike intervjuene. Videre lagte jeg kategorier som jeg sorterte de ulike intervjuene under.

2.6 Kvalitetsvurdering

Det finnes anerkjente vitenskapelige metoderegler og kunnskapskrav (Dalland 2007: 50-51). For at metodene skal gi troverdig kunnskap må kravene om validitet og reliabilitet være oppfylt. Validitet står for relevans og gyldighet. Det som måles må ha relevans og være

gyldig for det problemet som undersøkes. Reliabilitet betyr pålitelighet, og handler om at målinger må utføres korrekt, og at eventuelle feilmarginer angis (ibid).

Jeg har vurdert ut i fra problemstillingen hvem som bør bli intervjuet, hva intervjuene bør inneholde og hvordan intervjuene skal utføres. Jeg opplevde at informantene kunne mye om temaet og åpnet seg for meg i intervjuene. I analysen har jeg sett på informasjonen som har kommet frem, flere informanter har fortalt mye av det samme om de ulike temaene. Jeg har også lest meg opp på forskning gjort om temaet i Afrika og mer spesifikt i Kenya. Når jeg har sett på forskning har jeg vurdert materialet ut i fra hvem som har utført studien, hvordan studien har blitt utført og om forskningen er utført i nyere tid.

Forskeren skal være saklig og pålitelig, det kan forskeren vise ved å dokumentere og diskutere sine valg og tolkninger fortløpende i forskningsprosessen (Widerberg 2001: 18). Jeg har både før, og underveis i min undersøkelse reflektert over mine valg. Jeg har dokumentert dette i metoden gjennom å vise hvordan jeg har kommet frem til metodevalg, og valg av informanter. Jeg har dokumentert hvordan jeg har behandlet datamaterialet i forhold til anonymisering, og reflektert over hvordan min rolle som forsker kan ha påvirket materialet.

3. TEORI

3.1 Queerteori

Queer inbefatter alle som stiller seg utenfor den normative heteroseksualiteten, som vil si alle som stiller spørsmål ved heteroseksualitetens forsettende ambisjon om å være målet og meningen med livet (Eng 2006: 140-142). Ordet queer førte til at homoseksualitet ikke ses på som en entydig og avgrenset kategori med heteroseksuell som motpart. Ordet queer løser opp generaliserbare grupper ved at ikke bare LHBTI personer blir innbefattet i ordet, men også heteroseksuelle som ikke «passer» inn i normen satt av samfunnet for seksuell orientering, kjønnsidentitet og hvordan forholdet til en partner bør være. En slik dekonstruksjon av identitetskategorier gir en ny forståelse av hvordan seksualitet og heteroseksualitet preger forståelsen av begrepet kjønn (ibid).

3.1.1 Heteroseksualitet som norm

Sentralt i queerteorien er kritikken av det heteroseksuelle regimet, som vil si det regime som fremsetter heteroseksualiteten som det normale og naturlige, hvor andre former for seksualitet blir sett på som avvik (Mortensen og Jegerstedt 2008: 290). Queerteorien viser at slik tenkning er gjennomgående i de fleste diskurser og praksiser i dagens samfunn. Når en tenker på ord som ekteskap eller kjærlighet vil de aller fleste tenke på en mann og en kvinne. Ved at heteroseksualiteten blir sett på som en norm, som det naturlige og rette, fører det til at de andre formene for identitet og seksualitet blir marginalisert. Queerteorien problematiserer det som kulturer fremsetter som normalt, naturlig og verdifullt, fordi det alltid skjer på bekostning av noe som ekskluderes (ibid).

Queerteorien stiller seg skeptisk til om det finnes noe som er naturlig (Mortensen og Jegerstedt 2008: 290). De begrepene vi forstår verden gjennom er del av en rekke diskursive praksiser, de eksisterer samtidig med dem og som en effekt av dem (ibid). Når et barn vokser opp er det tatt for gitt at det skal forelske seg i det motsatte kjønn og utvikle et heteroseksuelt begjær (Eng 2006: 143-144). Dette gjør det vanskelig for personer å «komme ut», mange føler de står ovenfor valg om å «komme ut av skapet» eller å ikke leve åpent med sitt kjærlighetsliv. Dette kan føre til at en lever et «hemmelig» liv både for enkeltpersoner og grupper, det kan da føre til at de skaper sin egen subkultur ved at de danner egne møtesteder, felles musikksmak og kleskoder. Heteroseksualiteten som norm har ført til at personer som ikke passer innen denne normen, som homofile og lesbiske, opplever homofobi, vold og

trakassering, diskriminering og brudd på menneskerettighetene. Kjønn og seksualitet er tett sammenvevd i en heteroseksuell forståelse, hvor kvinne og mann ses på som to ufullstendige halvdelar som kun blir hele ved å inngår i et forhold til hverandre. Queerforskningens beskrivelser av relasjoner utenfor det heteroseksuelle normative, kan bringe frem alternative måter å forstå kjønn på. Med ny kunnskap om hvordan lesbiske kvinner eller homofile menn lever sammen, kan kvinnen i kontrast til andre kvinner, eller mannen i forhold til andre menn bli fortalt (ibid).

Eng viser til at begreper som «normalitet» og «avvik» har blitt brukt for å beskrive befolkningen som delt inn i størst majoritetsgruppe i sentrum, med ulike minoritetsgrupper som avvikere fra det normale, eller vanlige sentrum (Eng 2006: 146). Queerforskningen stiller spørsmål som: Hva er det som er så normalt med majoriteten? Hvilke elementer må til for å bli benevnt som normal? Hva er egentlig heteroseksualitet? På hvilke måter leveres heteroseksualitet, og hvor mange er det som ikke føler seg hjemme i den «normale heteroseksualiteten»? Slike spørsmål dekonstruerer og problematiserer det normative sentrum i en kultur (ibid).

3.1.2 Queer i afrikansk kontekst

Notisha Massaquoi som er daglig leder for kvinners helse ved «Womans hands community centre» i Toronto, har utført en studie med en gruppe på 40 queerafrikanere som søker eller har fått asyl i Canada. Når hun bruker ordet queer mener hun personer som tiltrekkes motsatt kjønn, eller identifiserer seg utenfor heteroseksualitet. Hun vil bruke historiene deres som en del av et afrikansk queer rammeverk, hvor hun kan undersøke konseptet om seksuell orientering og kjønnsidentitet i et afrikansk perspektiv (Massaquoi 2013: 39-40). Hun skriver at den akademiske forskningen rundt seksuell orientering og queerpolitikken har fokusert på vestlige eksempler og har uthevet hvit middelklasse. Massaquoi definerer et afrikansk queer rammeverk som et som analyserer dagens situasjon for queerafrikanere, en tolkning av fortiden og en bevegelse for å involvere personer som identifiserer seg som queer i Afrikas fremtid (ibid). Mange Afrikanere lever i en kultur hvor heteroseksualitet er det eneste naturlige (Massaquoi 2013: 42). I Afrika er heteroseksualitet den eneste normale formen for seksuelt uttrykk, det blir sett på som sunt, naturlig, respektert og gir liv. I motsetning blir homoseksualitet sett på som sykt, unaturlig, respektløst og dødelig. Queerpersoner i Afrika blir sett på som en trussel mot nasjonen og det heteroseksuelle normale, dette gjør at det er et stort press mot å følge heteroseksuelle normer (ibid).

I Vesten oppmuntrer queeraktivister personer til å komme ut «skapet» ved å legge vekk deres egen homofobi og skam (Massaquoi 2013: 43). I queerafrikansk teori må en fokusere annerledes. En må se hvordan kulturer, familie, kolonialisering, tro og andre faktorer har skapt sammenvevde og undertrykkende forhold som har resultert i en kultur av heteronormativitet. Dette gjør at det å ”komme ut” for personer i Afrika blir heroisk. Det er bare noen få som klarer dette, og det tvinger personer til å flykte fra landene de kommer fra (ibid). En av de største utfordringene queerpersoner i Afrika møter er at de blir tvunget til stillhet om kring sin seksuelle legning og kjønnsidentitet (Massaquoi 2013: 52). Mange afrikanere vil ikke snakke om homoseksualitet, og mener at homoseksualitet ikke eksisterer i Afrika (ibid).

Når Massaquoi argumenterer for at queerpersoner i Afrika blir sett på som en trussel mot nasjonen og de heteroseksuelle innbyggerne, vil hun også fremheve at afrikanske queersamfunn nå utfordrer denne stillheten og skaper synlighet, og jobber i mot denne kulturen av stillhet (Massaquoi 2013: 44). Afrikanske queersamfunn kan være LHBTI organisasjoner, og aktivister som arbeider for rettigheter til LHBTI personer. Et queerafrikansk rammeverk må inneholde en formasjon av queerafrikansk identitet, som ikke kan blir separert fra teorier om motstand, revolusjon og forandring (Massaquoi 2013: 53). Når en skal se queerteori i forhold til LHBTI personer i Afrika, må en ta hensyn til forholdene LHBTI personer lever under, historien til landet, kulturen og religionens innflytelse (ibid).

3.2 Internasjonale menneskerettigheter

Overgrepene som fant sted under andre verdenskrig åpnet verdenssamfunnets øyne for behovet for et internasjonalt vern om menneskerettighetene (Bergem og Ekeløve-Slydal 2009: 54-55). Etter andre verdenskrig var det enighet i verdenssamfunnet om å vedta et sett med rettigheter som skulle gjelde for «alle medlemmer av menneskeslekten» og skulle danne grunnlag for «frihet, rettferdighet og fred i verden» (Ekeløve-Slydal 2009:18).

Verdenserklæringen om menneskerettigheter ble vedtatt av FNs generalforsamling i 1948, og ble utarbeidet av representanter fra verdens ulike stater. FNs menneskerettighetskommisjon hadde ansvaret for utarbeidelsen av Verdenserklæringen. Det var representanter fra alle verdensdeler, som alle hadde mulighet til å påvirke arbeidet med erklæringen (Bergem og Ekeløve-Slydal 2009: 55). Menneskerettighetene bygger på prinsippet om like rettigheter og ikke-diskriminering, de skal beskytte menneskers liv, frihet, velferd og deltagelse.

Ikke-statlige organisasjoner, internasjonale institusjoner og uavhengige eksperter spiller en viktig rolle, både når det gjelder å fremme rettigheter og å styrke respekten for dem (Ekeløve-Slydal 2009: 19-23). Menneskerettighetene er dynamiske, det vil si de blir tolket og anvendt på nye måter i takt med nye utfordringer. FN har vedtatt flere spesialkonvensjoner som blant annet forbud mot tortur, avskaffelse av folkemord, avskaffelse av rasediskriminering og rettigheter for sårbare grupper, som barn, kvinner, fremmedarbeidere og funksjonshemmede. Statene forplikter seg til å respektere menneskerettighetene ved medlemskap i FN og andre internasjonale organisasjoner eller ved å inkludere menneskerettighetene i egen lovgivning (ibid). FNs arbeid består i å klargjøre mer detaljert hva rettighetene omfatter, i hvilke situasjoner de gjelder, og hvordan de skal sikres (Ekeløve-Slydal 2009: 89).

Menneskerettighetsrådet er FNs hovedorgan for å behandle menneskerettighetsspørsmål. Det er et mellomstatlig organ under FNs generalforsamling, som består av 47 stater som er valgt for tre år av gangen. De viktigste oppgavene til rådet er å behandle situasjoner hvor menneskerettighetene blir krenket, vedta anbefalinger for å få slutt på disse krenkelsene, og å fremme menneskerettighetene globalt på ulike måter (ibid).

I 1981 vedtok Organisasjonen for Afrikansk enhet (OAU) Det afrikanske Charteret om menneskers og folks rettigheter (Ekeløve-Slydal 2009: 104-105). Charteret trådte i kraft i 1986 og er grunnsteinen i den afrikanske overvåkingen av menneskerettighetene. Det viktigste organet for å sikre at statene overholder charteret er Den afrikanske menneskerettighetskommisjonen. Charteret gir folk rett til økonomisk, sosial og kulturell utvikling så vel som internasjonal fred og sikkerhet. Ifølge charteret hører rettigheter og plikter naturlig sammen i et samfunn, og bør defineres i forhold til hverandre. Pliktene handler om å ikke diskriminere andre, vise respekt og omsorg for foreldre og å fremme tradisjonelle afrikanske verdier. I 2002 ble OAU nedlagt, og den Afrikanske Union (AU) ble opprettet. AU fremmer økonomisk samarbeid og integrering, har et sikkerhetsråd med en egen hær som kan gripe inn i konflikter, et parlament med representanter fra Afrikas ulike regioner, og en domstol som kan dømme i konflikter mellom statene (ibid).

3.2.1 Universelle menneskerettigheter

Etter at verdenserklæringen ble vedtatt i 1948, har menneskerettighetene blitt kritisert fra land utenfor Europa og USA. Det hevdes at menneskerettighetene er et produkt av europeisk tenkning og tradisjoner (Bergem og Ekeløve-Slydal 2009: 194-195). Det hevdes at menneskerettighetene ikke er overførbare til land som Afrika, Asia eller Latin-Amerika. Det

argumenteres med at verden består av ulike kulturer, med ulike normer og verdier. De såkalte «universelle» menneskerettighetene ble beskyldt for å være vestlig dominans, og ble sett på som et middel fra Vesten for å styre andre land. Grunntanken i denne kritikken er at normer og verdier varierer fra sted til sted, og moralen stammer fra samfunnet selv, fra kulturens tradisjoner eller sedvaner. Slike argumenter blir kalt kulturrelativisme. Kulturrelativister hevder at det ikke finnes en universell moral som gjelder for alle kulturer (ibid).

En tradisjonell Afrikansk tenkning omkring menneskerettighetene er at grupper eller folk også har rettigheter, ikke bare individer (Bergem og Ekeløve-Sydal 2009: 197-198). Dette reflekteres i det afrikanske charteret om menneskerettigheter ved at det blir kalt «det afrikanske charteret om menneskers og folks rettigheter». En rekke afrikanske eksperter mener at om de må prioritere mellom individers og folkegruppers interesser, så er det gruppers rettigheter som må gis størst vekt i Afrika. Individuelle rettigheter er relativt usynlig innenfor tradisjonell afrikansk tenkning. Framfor å ha egne rettigheter er det individets plikt å fylle bestemte funksjoner i samfunnet eller gruppen (ibid).

3.2.3 Menneskerettigheter for seksuelle minoriteter i Afrika.

Da menneskerettighetene ble opprettet i slutten av 1940- tallet var ikke seksuelle minoriteter og homofobi et kjent konsept, derfor er det ingen henvisninger til seksuelle minoriteter i grunnlagsdokumentene (Akanji og Epprecht 2013: 23-24). I menneskerettighetskonvensjonen skriver FN at alle mennesker er født frie, likeverdige og har like rettigheter. Alle har krav på de rettigheter og friheter som er fastsatt i konvensjonen, uten forskjellsbehandling av noe slag på grunn av rase, hudfarge, kjønn, språk, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, eiendomsforhold, fødsel eller annen status. Måten de ordlegger seg på gjør at menneskerettighetene kan utvides til å dekke et større område, som seksuelle rettigheter for kvinner og LHBTI personer (ibid).

I menneskerettighetene ble seksuelle rettigheter i utgangspunktet fokuserte på kvinners rett til seksuell og reproduktiv helse, men har nå utvidet seg i internasjonal lov til å inkludere personer med forskjellig seksuell orientering og kjønnsidentitet (Akanji og Epprecht 2013: 25-26). Mye av grunnen til dette er anerkjennelse av linkene mellom offentlig helse og menneskerettigheter, som ble forsterket av HIV/AIDS. Så tidlig som i midten av 1980- tallet så verdens helseorganisasjon (WHO) behovet for å bekjempe homofobi som et nøkkelelement i kampen for seksuell helse for hele befolkningen. Organisasjonen så at det var nødvendig med en helhetlig tilnærming når en skal håndtere HIV og andre typer offentlige

helseproblemer. Dette krever at en har en helhetlig forståelse av seksualitet. Seksualitet er i følge organisasjonen et sentralt aspekt av å være menneske. Seksualitet oppleves og uttrykkes i tanker, fantasien, ønsker, tro, holdninger, verdier, oppførsel, roller og forhold. Seksualiteten blir påvirket av biologiske, psykologiske, sosiale, historiske, økonomiske, politiske, kulturelle, etiske, religiøse og spirituelle faktorer. FN har brukt denne innsikten om seksualitet og tolket «annen status» til å inkludere seksuell orientering og kjønnsidentitet. I 1994 bestemte FNs menneskerettighetsråd for første gang at menneskerettighetene forbyr diskriminering på bakgrunn av seksuell orientering, men de ble stemt ned da flertallet stemte imot og fjernet referansen til seksuell orientering (ibid).

I 2006 ble Yogyakarta-prinsippene utgitt for applikasjon til menneskerettighetsloven i relasjon til seksuell orientering og kjønnsidentitet (Akanji og Epprecht 2013: 26). Yogyakarta- prinsippene tar for seg en rekke menneskerettigheter og ser på hvordan de bør gjennomføres i forhold til LHBTI. Yogyakarta-prinsippene ble forberedt av et panel med jurister. De understreker viktigheten av friheten til å uttrykke seg, ens identitet og ens seksualitet uten at staten skal involvere seg i folks seksuell orientering og kjønnsidentitet. FNs deklarasjon om seksuell orientering og kjønnsidentitet 2008 ble resultatet og ble signert av søttiseks land (ibid).

I mange av landene i Afrika er det flere menneskerettighets grupper som ikke vil støtte LHBTI saker på grunn av fordommer, eller på grunn av frykt fra myndighetene (Petrova 2013: 478-480). Dette har gjort at mange organisasjoner som jobber for menneskerettigheter velger å ekskludere LHBTI problemer i arbeidet (ibid). Problemet med FNs deklarasjon om seksuell orientering og kjønnsidentitet er at den ikke er bindende (Akanji og Epprecht 2013: 27-28). Den representerer idealer og mål å sikte mot, men ikke lover som må opprettholdes. Det er ikke obligatorisk for landene som signerer å implementere innholdet. Ved å signere erkjenner landene bare at de er villige til å ta i mot en anbefaling. Støtten til deklarasjonen blir stadig større, i 2011 hadde 85 land signert (ibid).

Kenya fikk ny grunnlov i 2010. I denne er det noen forbedringer når det kommer til rettighetene til LHBTI personer (Amnesty International 2013). Grunnloven inneholder en omfattende liste med rettigheter som staten må fremme og opprettholde. Den inkorporerer internasjonale lover inn i Kenyas regionale lover. Den fastsetter også at enhver lov som ikke er overensstemmende med grunnloven er ugyldig. Grunnloven sier ikke noe om seksuell

orientering eller kjønnsidentitet, men den forbyr diskriminering på «alle grunnlag». Dette gjør at Kenyas anti-homoseksualitetslover strider mot grunnloven (ibid).

Straffelover som kriminaliserer sex med samme kjønn legitimerer og styrker en større diskriminering mot LHBTI- samfunnet ved å nekte personer av forskjellig seksuell orientering, eller kjønnsidentitet deres fundamentale rettigheter til ytringsfrihet, kvalitet i helseomsorgen, strafferett, utdanning, arbeid og andre deler av det politiske og sosiale liv (Petrova 2013: 480-483). LHBTI- personer blir ofte diskriminert i helseomsorgen i land som kriminaliserer homoseksualitet. I Kenya i 2010 dokumenterte «The Equal Rights Trust» saker hvor homofile ble utsatt for diskriminering ved HIV/AIDS behandling. Dette førte til tuberkulose og andre infeksjoner. Disse individuelle sakene reflekterer en større diskriminering innen helsesektoren som eksisterer i flere land i Afrika. Det er også flere dokumenterte saker hvor LHBTI- personer har blitt diskriminert ved utdanning og arbeid. Dette innebærer at de blir nektet skolegang, homofile lærere får sparken, mobbing av studenter og forskjellsbehandling på arbeidsplassen. Når homoseksualitet blir kriminalisert fører også dette til diskriminering av ytringsfrihet. Det blir vanskeligere å registrere organisasjoner og ha møter i forsamlinger for LHBTI- personer. I tillegg til dette har politiske og religiøse leder i Afrika kommet med homofobiske uttalelser. I 2010 uttalte Kenyas statsminister Ralia Odinga at en hver person som driver med homoseksuell atferd burde bli arrestert (ibid).

I de siste årene er det kommet vitenskapelig forskning på at homofobi truer rettighetene til flertallet av befolkningen. Homofobi undertrykker effektiv nasjonal og regional respons på HIV/AIDS pandemien. Rapporter indikerer at i noen land er HIV-utbredelsen veldig stor blant menn som har sex med menn (MSM) (Akanji og Epprecht 2013: 33). Dette er relatert til homofobiske lover i landet, som hindrer at seksuelle minoriteter har tilgang til helsetilbud av kvalitet. Flere menn føler også at de må gjemme deres mannlige sexpartnere bak en maske av en kvinne, eller en kjæreste. Ved at de har mannlige elskere utenfor forholdet til en kvinne virker de som en bro fra den høyeste risikogruppen til den generelle befolkningen. Det er en svikt i utdanning og opplysning rundt farene ved ubeskyttet MSM (menn som har sex med menn) og homofobiske praksiser som «korrigerende» voldtekter. Dette setter helsen til den generelle befolkningen i risiko. Korrigerende voldtekt er når en lesbisk kvinne blir voldtatt av en mann med tanke om at hun da vil endre seksuell orientering til heteroseksuell.

Helseministere i flere land i Afrika har fått råd om å inkludere MSM i deres nasjonale

strategiske planer. Dette fører til at stater gir utdanning og helsetilbud til personer som praktiserer noe, som staten på en annen side sier er ulovlig (ibid).

Det Afrikanske Charteret om menneskers og folks rettigheter, trådte i kraft i 1986, og er berggrunnen for Afrikas menneskerettighetssystem (Akanji og Epprecht 2013: 28). Akanji og Epprecht skriver at om det skal bli fremgang i LHBTI saken må det komme fra Charteret istedenfor FN (ibid). Charter inneholder ingen spesifikke referanser til personer med forskjellig seksuell orientering og kjønnsidentitet som en gruppe som Charteret beskytter (Akanji og Epprecht 2013: 31-32). De generelle prinsippene for grupperettigheter i Afrika kan føre til potensielle trusler for LHBTI personer som en ikke-gruppe (ibid).

Akanji og Epprecht skriver at den afrikanske menneskerettighetskommisjonen ser ut til å være villige til å unngå sin egen protokoll og praksis for å beholde verdighet, og for å unngå konflikt med politiske ledere og den generelle befolkningen (Akanji og Epprecht 2013: 31-32). I mai 2010 nektet kommisjonen «Coalition of African Lesbians» observasjonsstatus, men flere grupper som jobber med MSM og andre risikopopulasjoner, som kvinnelige sexarbeidere, transpersoner og lesbiske ble innvilget observasjonsstatus, og har begynt å ta opp problemet med andre ikke-statlige organisasjoner (ibid).

Amnesty Internasjonal (2013) har utført intervju med menneskerettighetsforkjempere i Afrika sør for Sahara. Her ble det dokumentert at de som arbeider for menneskerettigheter for LHBTI-personer møter store utfordringer i sitt arbeid, og noen mottar til og med drapstrusler. Dette var tilfellet uansett hvilken seksuell orientering og kjønnsuttrykk de som arbeidet med dette hadde (ibid).

4. SEKSUELLE MINORITETER I NAIROBI

I dette kapittelet vil jeg presentere data som er innhentet fra intervjuene. Jeg vil presentere dataen under ulike temaer, temaene er valgt ut for å kunne gi informasjon som omhandler problemstillingen:

Hvordan er det å arbeide med menneskerettigheter for seksuelle minoriteter i Nairobi, Kenya?

Jeg vil begynne kapittelet med å beskrive konteksten informantene er i ved å først presentere Kenya, deretter LHBTI- organisasjoner. Videre vil jeg skrive om Gay and Lesbian Coalition of Kenya (GALCK) som er den LHBTI- organisasjonen som var hovedkontakten min under feltarbeidet. Jeg vil gi en kort presentasjon av informantene og deretter presentere resultatene fra intervjuene.

4.1 Kontekst

4.1.2 Kenya

Kenya er et land i Øst-Afrika. Folketallet er på ca 38millioner mennesker, og hovedstaden i Kenya er Nairobi (Utenriksdepartementet). I Kenya er de offisielle og nasjonale språkene engelsk og swahili (ibid). Kenya har lenge vært et av Øst-Afrikas mest stabile land, strid mellom folkegruppene fører imidlertid til uro ved parlamentsvalgene hvert femte år (FN-sambandet 2011).

Landskapet i Kenya er svært variert, og landet deles av den enorme Riftdalen, som strekker seg langs hele Afrikas østkyst (FN-sambandet 2011). Vannkvaliteten i Kenya er svært dårlig. Store områder på landsbygden har ikke tilgang på rent vann. På 1800-tallet erobret engelskmenn kysten i Kenya, og begynte å trenge seg lenger inn i landet, her etablerte de handelsstasjoner og plantasjoner. Kenya var en britisk koloni fra 1920 til 1963. Under kolonitiden ble lokalbefolkningen sterkt undertrykket. Kenyanerne manglet helt grunnleggende rettigheter, og kunne ikke eie land. På 1940-tallet oppsto en frigjøringsbevegelse hvor de kjempet for likebehandling, Kenya ble som nevnt selvstendig i 1963 (ibid).

Kenya har en republikansk styreform hvor presidenten leder regjeringen og er statens formelle overhode (FN-sambandet 2011). Et flerpartisystem ble innført i 1991 og i dag finnes en mengde politiske partier. Kenya har mer enn 50 forskjellige folkegrupper, og helt siden

selvstendigheten har forholdet mellom disse gruppene ført til konflikter. Landet sliter med stor fattigdom, økonomisk nedgang og nedslitte veier og jernbanenett. Etter at Regnbuealliansen, som er en koalisjon av politiske partier kom til makten i 2002, har landet imidlertid opplevd en del endringer til det positive. Den omfattende korrupsjonen har minsket, og skolegang er nå gratis og tilgjengelig for de fleste (ibid). I 2010 fikk Kenya ny grunnlov, den er et stort skritt mot mer demokratisk og ansvarlig styresett i Kenya (Utenriksdepartementet 2013). Den inneholder et eget kapittel om menneskerettigheter. Grunnloven har bestemmelse om at minst 1/3 av hvert kjønn skal være representert i folkevalgte organer, dette innebærer at flere kvinner vil være involvert i lokalpolitikken. På nasjonalt plan skal grunnlovens bestemmelse innføres over tid. For både nasjonalforsamlingen og senatet er det en egen kvinnekvote, samt kvoter for særskilte interessegrupper (ungdom, funksjonshemmede, arbeidere) (ibid).

Kenya er et jordbruksland, avhengigheten av jordbruket har gjort landet sårbart for ustabil nedbør og svingninger i prisene på det internasjonale handelsmarkedet (FN-sambandet 2011). Store deler av landets befolkning lever under fattigdomsgrensen, til tross for at den politiske eliten hever lønninger på nivå med vestlig middelklasse. Kenya er et fattig land. I begynnelsen av 1990-tallet gikk landet inn i en økonomisk krise på grunn av dårlig politisk styre, og Verdensbanken og Pengefondet gikk inn i landet med store lån og programmer. I tiden etter 2002 har økonomien sakte men sikkert begynt å komme seg (ibid). Korrupsjon og dramatisk ujevn fordeling gir samtidig store utfordringer (Utenriksdepartementet 2012). Det er stor fattigdom i byene og høy arbeidsledighet (ibid).

4.1.3 Straffeloven

Straffeloven forbyr homofil sex, og er kriminalisert som “carnal knowledge... against the order of nature” (Kenya Human Rights Commission 2010). Straffen for en slik handling er mellom 14 og 21 år i fengsel. Seksjon 165 av straffeloven utvider forbudet til andre homoseksuelle handlinger definert som “acts of gross indecency” mellom menn, og sier at å utføre, å prøve eller å oppmuntre til slike handlinger privat eller offentlig er en forbrytelse (ibid).

4.1.4 LHBTI organisasjoner

Det første tegnet til en organisert LHBTI (lesbisk, homofil, bifil, transpersoner og intersex) bevegelse i Kenya oppsto i 1997 ved oppstart av Ishtar MSM (Kenya Human Rights Commission 2011). Denne organisasjonen har vært i fronten med å arbeide for bedre helse, og

rettigheter for LHBTI- personer, og er en av dem som var med på å grunnlegge Gay and Lesbian Coalition of Kenya (GALCK). I løpet av årene har LHBTI- personer kommet sammen i grupper og arbeider med å utvikle sikkerheten og rettighetene til LHBTI- personer. Disse gruppene er godt organisert, men noen av dem har blitt nektet en formell registrering av staten. Alle LHBTI- organisasjoner og personer møter både direkte og indirekte diskriminering fra staten og samfunnet, dette på grunn av deres seksuelle legning og kjønnsidentitet. De få gruppene som har blitt registrert i Kenya er samfunnsbaserte organisasjoner som er begrenset til det georgafiske området hvor de er registrert. Organisasjonen er forsiktig med å skrive om LHBTI som et område de arbeider med, da de er redde for å ikke bli registrert (ibid).

4.1.5 Gay and Lesbian Coalition of Kenya

Gay and Lesbian Coalition of Kenya (GALCK) startet i 2006 (Hivos). GALCK sitt arbeid består i å promotere interessene og rettighetene til LHBTI- personer og organisasjoner i Kenya. For å oppnå dette arbeider GALCK med å få vekk diskriminering og kriminalisering av LHBTI- personer, og arbeider for å minske homofobi og ignoranse mot dem. GALCK er et nettverk med flere LHBTI- organisasjoner, og arbeider med å inkludere flere LHBTI organisasjoner i Kenya med sikte på å vokse seg større. Hovedområdene som GALCK arbeider med er menneskerettigheter, tilgang til helsetjenester, og hjelp til å bygge opp medlemsorganisasjonene. Innen menneskerettigheter er GALCK aktive i å håndtere menneskerettighetsbrudd mot LHBTI og å avkriminalisere homoseksualitet i Kenyansk lov. Den nåværende situasjonen hvor homoseksualitet er straffbart har ført til undertrykking av HIV/AIDS- utdanning og forebygging for LHBTI- personer i Kenya. GALCK jobber med statens helsetjenester og partnere for å gi dem kunnskap om helsetjenester for LHBTI- personer (ibid).

4.1.6 Informanter

Jeg har intervjuet ni informanter, derav tre kvinner og seks menn. Alderen på informantene er fra begynnelsen av tyveårene til slutten av trettiårene. Nesten alle informantene er for tiden ikke i et forhold. Nesten alle informantene bor for tiden i Nairobi, men syv av informantene har vokst opp utenfor Nairobi. De fleste informantene har høyere utdanning i forskjellige fag. Alle informantene arbeider innen organisasjoner for seksuelle minoriteter, eller i organisasjoner som arbeider for rettighetene til LHBTI personer. Flere av informantene jobber

frivillig. To av informantene arbeider i samme organisasjon, ellers arbeider informantene i forskjellige organisasjoner, men alle med tilknytning til GALCK.

4.1.7 Organisasjonen informantene arbeider i

Kenya Human Rights Commission (KHRC) ble startet i 1991, og registrert i 1994 som en NGO (ikke-statlig organisasjon). Hovedmålet til organisasjonen er å forankre menneskerettigheter og demokratisk kultur i Keyna. KHRC er den eldste menneskerettighetsorganisasjonen i Kenya. Organisasjonen har et stort nettverk med hovedkontor i Nairobi. KHRC samarbeider med 24 menneskerettighetsorganisasjoner rundt om i landet. Organisasjonen jobber med marginaliserte grupper, med kvinner og utvikling. KHRC har arbeidet med menneskerettigheter for LHBTI personer siden 2006. I 2008 startet KHRC et program som gir rådgivning til LHBTI miljøet, og begynte å arbeide med GALCK for å bygge opp deres kapasitet. I 2010 rekrutterte de en fulltids leder for LHBTI programmet.

KHRC ønsker å bygge opp kapasiteten til LHBTI-sektoren ved å støtte partnerorganisasjoner. Organisasjonen har vært involvert i rettssaker, og er nå involvert i en sak om rettighetene til intersex-barn. Organisasjonen arbeider med organisasjonsfrihet for LHBTI-organisasjoner, og er involvert i krisearbeid. Organisasjonen arbeider med religiøse aktører, forskning, sensitivitering og noe mediaarbeid. Videre har de som arbeider i organisasjonen også startet med å involvere seg mer internasjonalt i debatten om tradisjonelle verdier. KHRC arbeider mot å engasjere hovedretningen av menneskerettighetsorganisasjoner i LHBTI-saker, da det ikke er mange av menneskerettighetsorganisasjonene som fokuserer på LHBTI-rettigheter nå.

En organisasjon jobber med seksuelle minoriteter ved et universitet. Organisasjonen ble startet i 2010. De som arbeider i organisasjonen finansierer seg selv og sitt eget arbeid. De har tilgang til en klinikk hvor de kan få glidemiddel og kondomer. Medlemmene i organisasjonen arbeider frivillig.

National gay and lesbian rights commission. Denne organisasjonen skaffer rettshjelp til LHBTI-personer som er i vanskeligheter på grunn av deres seksuelle legning eller kjønnsidentitet. Organisasjonen er startet av frivillige, de får økonomisk støtte fra en organisasjon i USA. Det er fire ansatte i organisasjonen. En fjerdedel av støtten går til lønn, og resten til arbeidet.

Hoymas er en organisasjon som arbeider med mannlige sexarbeidere og homofile menn som har HIV/AIDS, organisasjonen startet i 2008. Hoymas har fire ansatte som blir betalt, resten

jobber frivillig, men får litt penger for transport og mat. De som arbeider frivillig får også muligheten til å reise til forskjellige land. Hoymas driver et ernæringsprogram, som de tilpasser HIV/AIDS behandling. Organisasjonen samler inn penger slik at personer som kommer til organisasjonen kan få mat, da de ikke kan ta medisiner om de er sultne. Organisasjonen arbeider med adferdsforandring, kondomdemonstrasjoner, tester, screeninger og testing av HIV. Organisasjonen har en stue hvor personer kan komme og sitte og slappe av, de har også en madrass hvor folk kan sove. På kontoret til organisasjonen har de et lager hvor de oppbevarer medisiner for personer i samfunnet, slik at de kan komme til organisasjonen å ta medisiner, om de ikke ønsker å vise det hjemme.

SASA senter klinikk. Organisasjonen arbeider ikke med hele spekteret av menneskerettigheter for LHBTI-personer, men møter det fra helsesiden. Klinikken gir gratis behandlinger, jobber med adferd, gir kunnskap om helse i forhold til HIV, kjønnssykdommer og stigmatisering. Ansatte ved klinikken inviterer noen ganger personer til å snakke om GBV (kjønnsbasert vold), de prøver også å styrke mennesker. Klinikken samarbeider med GALCK, om noen har et problem kan de ansatte henvise dem til GALCK som vet hvor de eventuelt kan få hjelp. Klinikken har blitt sponsert av andre organisasjoner og de ansatte driver pengeinnsamling. SASA senter klinikk er for tiden stengt, da de mangler finansiering.

Gay Kenya Trust jobber for menneskerettigheter for LHBTI-personer i Kenya. De arbeider med å redusere stigmatisering og for at LHBTI-personer skal bli inkludert i samfunnet uten at seksualitet er et problem. De søker om økonomisk støtte for prosjekter og for personalet som arbeider der.

Minority person group arbeider med helse. Klinikken er for homofile og bifile menn i samfunnet. Organisasjonen får økonomisk sponsing da de er en klinikk for den høyeste risikopopulasjonen. De ansatte arbeider frivillig, om det ikke er noen som sponser et prosjekt. Organisasjonen er en medlemsgruppe av GALCK.

4.2 LHBTI personer i Kenya

Det å komme ut av skapet og være åpen om sin seksuelle legning kan være vanskelig. Når en er i en afrikansk kontekst kan dette være spesielt vanskelig, og det kan få store konsekvenser. Informant 4 forteller at når en er homofil i Kenya så må en gjemme det til en viss grad, fordi

samfunnet omfavner dem ikke. Han forteller at det er mer akseptert nå enn før, sælig nære venner og andre studenter vil akseptere deg.

Informant 2 forteller at noen personer er åpne om deres seksualitet, mens andre personer ikke vil snakke om det, han sier at det kommer an på personen. «Det er individuelt, først må du akseptere deg selv, og hvem du er». Videre forteller informant 2 at det å være homofil pleide å påvirke livet hans. Han kunne ikke gå ut av huset fordi han har vært åpen i media, han opplevde å bli trakkasert av andre personer. Han opplever ikke at hans legning gir han problemer lengre. Dette på grunn av arbeidet han gjør. Han forteller at klinikken han arbeider i er åpen for alle i samfunnet, slik at de kan komme der å få medisiner. Organisasjonen han arbeider i gir tilbake til samfunnet og han opplever da at legningen hans ikke er noen problem. Han forteller også at andre som arbeider i organisasjonen har snakker åpent om sin seksualitet.

Informant 5 fortalte at noen er åpne om deres seksualitet, andre vil holde det hemmelig fordi de føler det er personlig. Hun forteller at det er greit for henne nå, fordi hun har lært seg å leve med det, og personer rundt henne har begynt å akseptere hennes legning.

Informant 7 mener at andre personer ikke har noe med hvilken legning en har. Hun forteller videre at en ofte må gjemme legningen sin for familie og venner. Om det er kjent at du er LHBTI vil det påvirke skole og jobb muligheter, men om det ikke er kjent er det ikke et problem. Hun fortalte videre at Nairobi er litt mer åpen for seksuelle minoriteter, om en går utenfor Nairobi er personer mye mer reserverte og konservative. I Nairobi forteller informanten at hun kan være seg selv, og gjøre hva hun vil, personer vil dømme henne, men det sier hun er deres problem. Hun sa at når en går utenfor Nairobi avhenger livet av hvordan en oppfører seg. Hun setter spørsmålsteget med hvordan de som organisasjon kan hjelpe disse menneskene.

Informant 7 forteller om en episode fra når hun begynte å arbeide i LHBTI-organisasjonen. Det var en jente som ble tvangs giftet av foreldrene. Hun ble låst inne i et rom, hvor hun ikke hadde tilgang til telefon. Det var ikke mye organisasjonen kunne gjøre, for når personer prøvde å besøke henne ble bilen ramponert og de ble jaget vekk. «Jenta tok til slutt selvmord, det ble for mye for henne. Det var den saken jeg virkelig ble berørt av. Jeg gråt i to dager. En skulle tro det var noen jeg kjente».

“The originally shock the parents get is what causes all these things, but eventually they come around to it”. Informant 7.

Informant 9 forteller at hvorvidt en kan være åpen om sin seksuelle legning avhenger av hvem en er med, og hvor en bor. Informanten forteller at han bor i et konservativt område hvor en ikke kan være åpen. Han fortalte at en kan ikke være åpen i Nairobi, utenom når en er sammen med personer en stoler på, og vet at de ikke vil skade deg på grunn av din seksualitet. Noen personer er redde for å fortelle om dette til foreldrene, han fortalte at hans familie ikke visste om hans seksuelle legning, dette fordi han ikke tror de er interessert i å vite det, og også fordi han ikke vet hvordan de vil kunne reagere.

4.2.1 Skole

Det å være åpen om sin seksuelle legning kan få konsekvenser for mulighetene for utdanning i Nairobi. Informant 4 fortalte at det å være LHBTI gjør det vanskeligere på skolen, for eksempel når en skal jobbe i grupper, for dersom de andre personene vet om din seksualitet vil de ikke jobbe med deg. Informanten forteller at en kan ikke bo på skolen om en er LHBTI. Han sier at det er spesielt vanskelig om en blir «outed», det vil si om noen forteller andre om din seksuelle legning, da vil de behandle deg annerledes. «Det er ikke enkelt på skolen for LHBTI-personer, fordi folk er homofobe».

Informant 9 fortalte at det å være LHBTI vil bare påvirke utdanningen dersom foreldrene dine vet om din seksualitet, da vil de mest sannsynlig slutte å betale for skolegangen din.

“When I was going to school I was very discrete, because I felt like I was not ready to deal with the stigma and discrimination”. Informant 6.

Informant 1 fortalte at menneskene som jobber i organisasjonen og LHBTI-aktivister går fremdeles på skolen, på universitet og høyskoler, men måten de organiserer og mobiliserer seg på er veldig hemmelig. Han forteller at en må holde sin seksuelle legning hemmelig om en går på offentlige universitet. Han sier at på private universitet som er veldig liberale, kan en kan finne feminine homofile menn som uttrykker sin seksualitet åpent. «På andre private universitet som for eksempel er eid av kirker eller katolske universiteter, så vil det være et problem».

“It depends on the university, the public ones it wouldn’t be a problem per say, they will not be able to expel a student just because if they suspect, but the attitudes the students will get from the lecturers will be the problem”. Informant 1.

4.2.2 Arbeid

Det å være LHBTI-person i Nairobi kan også gi konsekvenser når en skal søke jobb eller er i arbeid. Informant 4 fortalte at om en vil finne seg jobb kan det være vanskelig som LHBTI-person. «Dersom for eksempel familien vet at du er homofil, kan de være redde for å anbefale deg til en jobb på en spesifikk plass, kanskje fordi at de tror at seksualiteten vil påvirke jobben du gjør».

“If the people that give you the work actually know you are gay it will also affect the image of the person who connected you, so they kind of lay back”. Informant 4.

Informant 4 fortalte videre at om personer får vite at du er homofil, kan du til og med miste jobben. Han bruker seg selv som eksempel og forteller at han nå har søkt på en jobb. Han har fått råd fra et familiemedlem å ikke fortelle arbeidsgiver om sin seksualitet, fordi om han offentliggjør det vil han ende opp med å ikke få jobben.

Informant 6 fortalte at han har jobbet ved en homofilvennlig klinikk, men her ble han også møtt med skepsis fra heterofile. «De kom med sin religiøse og kulturelle tro om at hvis du er homofil mann er du i konflikt med deres tro og kultur». Informant 9 fortalte at det å være LHBTI kan påvirke arbeidet da det kan påvirke bedriftens rykte. Så en kan ikke snakke om sin seksuelle legning på arbeidsplassen.

4.2.3 Bosted

Informant 1 forteller at det kan være vanskelig å finne en plass å bo om en er åpent homofil. «Det er begrensninger på hvor en kan bo og hvor en ikke kan bo, det avhenger av nabolaget. Sosialt er det også noen uteplasser en ikke kan gå på om en er åpen om sin legning. Særlig om en uttrykker det og andre kan se på deg at du er homofil». Han forteller at det å være LHBTI påvirker det sosiale livet på mange måter, også muligheter for arbeid og relasjonen til familien, og alt dette påvirker helsen din. Han sier at det spesielt påvirker den psykiske helsen. «Det krever at du har et sterkt nettverk av mennesker rundt deg. Ofte er dette personer som går gjennom det samme som deg, så det er ikke alltid det beste, da den personen som gir deg råd er i samme situasjon som deg selv».

4.2.4 Helse

Når en er LHBTI-person i Nairobi kan en møte på problemer i helsevesenet. Informant 4 forteller: «om en har en kjønnssykdom som mange leger ikke har møtt før vil de avdekke at

du er homofil, de kan da ende opp med å dele dette med andre praktiserende leger. Dette gjør at det kan være vanskelig for deg å gå tilbake til en slik klinikk».

Informant 2 forteller at mange heteroseksuelle personer har analsex og tror det er uten risiko for å bli smittet av HIV. *“Even today people think that if you have anal sex you cannot get HIV, because there is no sex education in school, the nurses in school don’t talk about it even the doctors, so that is a problem”*. Informant 2

In my organization since we provide sexual reproductive health, most bisexual men because they are married and sometimes have families, they are not ready to come out, they are not ready to access services and they don’t want to be in the database of the organization. This is because they feel sometimes the fact that they are in our records, this record will be seen by other people, and they will be identified as gay men, and this will not go well with their families, or even at their work places. And also the fact that we are in a conservative area, even those who identify as gay don’t want to come out so they do not want to come to the drop in center for either services or to get lubricants and condoms. So most of them will call and tell whoever is there: please carry for me a number of such things. Informant 9.

Sum:

På spørsmål om personer kan være åpne om sin seksualitet i Nairobi gav informantene forskjellige svar. Flere svarte at det varierer fra person til person, og fra hvem du er med og hvor du bor. Det kommer også frem via informantene at det å komme ut kan være vanskelig og krever stort mot, også når det kommer til familie og venner. Informantene viser til at en må bli trygg på seg selv og akseptere seg selv for å ha mot til å komme ut. Ved spørsmål om det å være LHBTI vil påvirke skole/utdanning, svarte informantene at det å være åpen om sin seksualitet vil påvirke i forhold til skolegang på flere måter. Om en er åpen vil en møte diskriminering fra både medelever og lærere. En kan også risikere at foreldrene slutter å betale for skolegangen din om de får vite om din seksualitet. Det kommer også frem at det er forskjellig om en kan være åpen om sin seksualitet i forhold til hvilken skole en går på, noen skoler/universitet er mer konservative enn andre.

Det kommer også frem i intervjuene at det å være LHBTI-person kan gjøre det vanskelig å få jobb. Personer kan være redde for å anbefale deg til en stilling da de er redde for eget rykte. Flere informanter sa at en ikke kan være åpen om sin legning i en jobbsituasjon. Det kommer også frem at en informant har blitt møtt med fordommer på arbeidsplassen. I forhold til helse for LHBTI-personer kommer det frem at det er manglende kunnskap og for lite utdanning,

som igjen fører til at personer ikke vet hvordan de skal beskytte seg mot HIV/AIDS. En informant forteller at LHBTI-personer har dårlige opplevelser fra helsevesenet og ønsker derfor ikke å gå tilbake. Det kommer også frem at flere LHBTI-personer ikke oppsøker helsehjelp fra LHBTI-organisasjoner da de er redde for at deres seksuelle legning skal bli avslørt. En informant sier at det å være LHBTI påvirker både hvor en kan bo, arbeidsmuligheter, familieforhold og det sosiale livet, som igjen påvirker den psykiske helsen til personene.

4.3 Menneskerettigheter og LHBTI personer

Informant 8 sa at det er bra, men også utfordrende å jobbe med menneskerettigheter for LHBTI personer i Nairobi. Hun syntes det var utfordrende da en ofte ønsker at ting skal gå raskere. Hun fortalte at noen ganger må de ta et steg tilbake og si at de må gå saktere frem. Hun synes også det er utfordrende når personer ikke ønsker å være involverte, da må de tenke på kreative måter for å få personer til å tenke over ting, og bli involverte. Hun fortalte at noen personer er konservative, og har en klar mening om hvordan en tradisjonell familie bør være. Når de møter slike personer i sitt arbeid pleier de å spørre:

“Are all families you know like this? What is the reality in Kenya, do you know a lot of single parents families?” Informant 8.

“People have very set ideas about gender identity, and gender roles.” Informant 8.

Informanten forklarer at i realiteten er ikke alle samfunn i Kenya like når det kommer til kjønnsidentitet og kjønnsroller: «I forskjellige samfunn i Kenya har kvinner og menn veldig forskjellige roller. Innen Kenya er det en stor forskjell. En kan sammenligne Kenyas kultur gjennom tidene, rollene til kvinnene var forskjellige før enn de er nå. Det er utfordrende å få personer til å forstå dette, en må bare være litt mer kreativ». Informant 8.

Informant 4 syntes ikke det er vanskelig å jobbe med menneskerettigheter for LHBTI-personer fordi det er en lidenskap for han. Han så på det som et kall han måtte gjøre, ikke for seg selv, men for andre. Han sier at gjennom arbeidet gjør de andres liv enklere, men han synes også at det er utfordrende å arbeide med dette. «En tar et valg når en begynner å jobbe i LHBTI-samfunnet, og dette valget kan føre til at andre ting kan bli vanskeligere». Han forteller at om han har et intervju eller snakker om rettigheter for LHBTI-personer i forskjellige forum, så har han «outed» seg selv, som vil si at han avslører sin seksuelle legning. Dette gjør at det blir vanskelig for han å få en jobb i en annen organisasjon.

”It has a lot of implications, in terms of personal relationship with family, personal relationship with friends, to be an LGBTI activist in Kenya, most southern countries, you have to be ready to deal with cutting strings with your family to some extent” Informant 1.

Informant 1 fortalte at om en har vært åpen om sin seksuelle legning på tv, på radioen, og hvis en har arbeidet innen LHBTI-samfunnet og det står på CVen, er det neste umulig å få en annen jobb, om det ikke er i en organisasjon som har en sterk like rettigheter- og ikke-diskriminerings politikk.

Informant 7 fortalte at hun syntes det er veldig lærerikt å jobbe med menneskerettigheter for LHBTI-personer, men at det også er utfordrende. Informanten forteller at det er utfordrende å velge strategier da det er uenigheter i hva som er «viktig» fordi personer innen LHBTI-miljøet kommer fra forskjellig sosial klasse. Det er da vanskelig å få folk til å legge vekk forskjellene og fokusere på å få LHBTI-bevegelsen frem.

Sum:

På spørsmål om hvordan det er å jobbe med menneskerettigheter for LHBTI-personer i Nairobi svarte informantene at det er både bra, lærerik, givende og utfordrende. Det er utfordrende da de kunne ønske at ting kunne gå raskere, og det er vanskelig å få folk til å tenke annerledes, og utenfor rammene av den «tradisjonelle familien». Det kan være vanskelig å arbeide med dette da det ofte fører til at en utleverer sin seksuelle legning, da særlig om en er åpen i media, det kan blant annet føre til at det er vanskelig å få jobb andre steder.

4.4 Motivasjon

Informant 8 forteller at organisasjonen arbeider med menneskerettigheter for LHBTI-personer fordi organisasjonen så at det var en mangel i menneskerettighetene når det kom til denne gruppen. Hun forteller at organisasjonen ofte arbeider med rettigheter som de ser det er behov for i Kenya. Organisasjonen arbeider også med saker som ikke er så populært med den generelle befolkningen. En av dem er LHBTI-rettigheter, og det andre er arbeid for rettighetene til statsborgerskap. «Mange mener at LHBTI-rettigheter er imot vår religion og våre tradisjoner. Men vi i organisasjonen føler allikevel at det er viktig å arbeide med dette. Fra et personlig perspektiv er jeg interessert i kjønn og identitetsproblemer, og like rettigheter generelt. Det er også personlig». Informant 8.

Informant 4 fortalte at han arbeider med dette fordi det er en lidenskap, det er ikke hva han har studert for å arbeide med. Han arbeider med dette fordi han føler han burde være med å gjøre en forskjell. Han sa at han har vært privilegert siden han har gått på skole, der så han hvordan andre oppførte seg. Han vil dele sin erfaring, og hjelpe andre. Da han studerte på universitetet var det første året veldig vanskelig, han ønsker å gjøre det lettere for andre personer.

Informant 2 fortalte at han selv har levd med HIV/AIDS i flere år, og opplevd stigmaet og diskrimineringen. I begynnelsen ville han ikke snakke om dette. Han har nå stått frem i media og fortalt at han er HIV-positiv. Han har fått en lidenskapen for arbeidet fordi han har møtt personer som ikke ønsker å snakke om at de er HIV-positive. Gjennom arbeidet har nå flere personer som er HIV-positive begynt å snakke om dette, informanten sier at dette gir han glede. Han forteller videre at det ikke handler om penger, eller hvor bra han føler seg, men det handler om at personer skal akseptere hvem de er, fordi dette er et stort problem for personer som er homofile.

Informant 5 sa at det føles bra å jobbe med menneskerettigheter for LHBTI, fordi hun alltid har elsket å hjelpe andre mennesker. Hun sa at hun føler seg bra når hun kan se at andre er glade fordi deres rettigheter blir respektert. Hun ønsker ikke at personer skal bli diskriminert på grunn av deres seksuelle legning, men at alle skal ha muligheten til å være åpne og respektere andre uansett hvor de kommer fra og hvilken seksuell orientering de har. Hun elsker å gi personer frihet til å leve.

Informant 7 fortalte at hun begynte å arbeide med rettigheter for LHBTI fordi det tok henne veldig lang tid å komme til et punkt hvor hun oppnådde personlig aksept. Dette var på grunn av samfunnet rundt med mye stigmatisering og å vokse opp med kristendommen.

“It gets really difficult for someone to stand and find who they are, and be comfortable with who they are, because there are all voices around you talking about who you should be”. Det tok henne lang tid å akseptere hvem hun er. Etter at hun gjorde dette falt alt annet på plass. Hun fortalte at hennes seksualitet definerer ikke hva hun kan gjøre i livet. Hun fant da ut at hun ville arbeide for å frigjøre andre. Hun sa: *“If one other person gets to reach the point that I reached in a very late stage in life earlier I would be happy”.* Informant 7.

Informant 9 fortalte at han arbeider med rettigheter for LHBTI-personer fordi han ønsker at folk i Kenya skal bli bevisste på at det finnes personer som han her, som er en homofil mann.

Han ønsker å se en plass hvor homofile menn kan uttrykke seg selv fritt. Han ønsker også å kunne nyte andre ting, hvor han ikke trenger å bekymre seg for sin seksualitet, hvordan han oppfører seg, og hva det kan føre til. Han arbeider for å skape en friere plass hvor han kan være den han er.

Sum:

På spørsmål om hvorfor informantene valgte å arbeide med rettigheter for LHBTI-personer svarte flere at de gjør det fordi det er en lidenskap. Flere informanter forteller også at de vil bruke sine egne erfaringer og dermed gjøre livet enklere for andre, to informanter fortalte at de ønsker å hjelpe andre til å akseptere seg selv. En informant fortalte at de så et gap i menneskerettighetene når det kommer til LHBTI og ønsker derfor å arbeide med dette. En informant forteller at han arbeider med dette fordi han ønsker at Nairobi skal være en plass hvor LHBT-personer kan være trygge, og har muligheten til å være seg selv uten å være redde for konsekvensene.

4.5 Utfordringer

Informant 4 forteller at hovedutfordringene han møter i arbeidet starter med loven, på grunn av de ikke kan registrere organisasjonen så blir det vanskelig å samle inn penger. Han sier også at det er vanskelig å drive aktiviteter siden loven ikke beskytter dem.

“It becomes very hard for us to carry out our own activities, whereby the law does not protect you, because we have had several incidents of insecurity and if you cannot go to the law to protect you it is hard”. Informant 4.

Informant 4 fortalte videre at dette gjør det vanskelig for personer å delta i deres arbeid. Loven gjør at de risikerer å bli diskriminert, de kan bli tiltalt og må møte i retten. Han forteller også at de mangler penger, det er mange mennesker som ønsker å engasjere seg i organisasjonen, men siden de mangler penger er det vanskelig. Organisasjonen har et budsjett for et visst antall personer.

Informant 2 forteller at noen ganger er arbeidet veldig vanskelig: «Når jeg ser personer som kommer til dette kontoret og de ikke har penger til å kjøpe mat eller noe, gjør det at jeg noen ganger gråter. De kan ikke engang kjøpe mat slik at de kan ta medisinene».

“It has traumatized me a lot when I see people hungry”. Informant 2.

Informant 5 forteller at hovedutfordringen er økonomi, de har ingen finansiering nå, dette fører til at personene som er frivillig ved organisasjonen mister motivasjonen til å arbeide. *«Sometimes you might want to work and you don't have transport to bring you to work. If somebody is out of the house because their parents have realized that their daughter or son is practicing same-sex relationships, so at times we want to help but we don't have the necessary help we can give»*. Informant 5.

Informant 6 forteller at de har hatt mange utfordringer. De tilbyr gratis tjenester, men det er vanskelig å nå personene særlig homofile menn. Han forteller videre at han ikke forstår hvorfor de skal ha egne klinikker og ikke kan bruke klinikker som er for alle. Denne separasjonen skaper mer konflikt, han sier at noen ganger føler han at de prøver å stigmatisere seg selv. Han mener at de bør jobbe mer sammen og integrere det de gjør i vanlige klinikker. Ved å lære opp helsearbeidere kan de gi tjenester til alle som kommer, istedenfor å diskriminere LHBTI-personer. *“There is that stigma and then sometimes in the community people feel like we need to have our own clinics, to me that are the challenges I feel like, we are trying so much to break from the main community and be ourselves, which creates even more stigma and discrimination”*. Informant 6.

Informant 7 forteller at det kan være vanskelig å arbeide med unge personer når de er i en rebelsk periode. De har kanskje blitt kastet ut hjemmefra, de har sluttet å gå på skolen osv. Da er det vanskelig å få dem til å forstå at det er viktig å få en utdanning. *“Also a lot of people at a certain age - the adolescent age, because I know I went through it, my parents where awesome, they just chose to ignore. They asked me; are you a lesbian, I was like yes, so we pray. They chose to ignore it”*. Informant 7.

Informant 8 forteller at utfordringen er personers holdninger til kultur. Hun sier det er vanskelig når personer sier, «slik har det alltid vært, slik vil det alltid være». Hun forteller videre at lovgivningen kan være utfordrende. Et annet problem informantene nevner er politiske ledere som går ut med homofobiske ytringer. Det viser at de har en stor utfordring fra høyere hold.

Informant 9 forteller at det er noen utfordringer innen LHBTI-samfunnet. «Det er mye diskusjoner innenfor LHBTI samfunnet, de ønsker at ting skal bli gjort, og tror ikke at du kan levere. Når en arbeider er det ikke alltid at resultatet viser, de ønsker at ting skal bli gjort raskere. Det er en utfordring». Informant 9 sier at det er en utfordring at han avslører sin seksuelle legning i arbeidet.

So it is that possibility of being outed, in various settings and sometimes when I do go for forums where I'm probably the only gay person in the room, and then I have to introduce my organization, sometimes it becomes very hard because of the reception of the people around. They do not know if gay, but when I introduce my organization it sparks a reaction from them. So for me there is a fear of the unknown, I really wouldn't know what would happen, that is another challenge. Informant 9.

Videre forteller informant 9 at hovedutfordringen er loven som kriminaliserer sex mellom samme kjønn, dette inkluderer friheten til å møtes, og friheten til å holde møter. Et annet problem er å få folk til å komme ut og være hvem de er, vi kan ikke få tak i personer på grunn av sikkerhet.

Informant 9 forteller at det kan være vanskelig å jobbe med heteroseksuelle personer. Han jobber med seksuell helse for homofile menn. De arbeider sammen med helsedepartementet, og det er den eneste måten de kan samhandle med heteroseksuelle mennesker. Han forteller at det er veldig vanskelig fordi det er mange konservative i Kenya. Det er vanskelig å samhandle med heteroseksuelle personer, om de ikke selv oppsøker organisasjonen for at de vil lære, enten det er studie eller arbeids relatert.

Sum:

På spørsmål om hvilke utfordringer informantene møter i arbeidet var det mange som svarte at det er en utfordring med loven som kriminaliserer sex med samme kjønn, da loven gjør at de føler seg utrygge, og at de ikke får den beskyttelsen de trenger. En annen utfordring som gikk igjen hos mange informanter er økonomi, de mangler penger til å hjelpe andre. Det er også en utfordring at de frivillige ikke får penger til transport til jobb. En informant forteller at det er et problem at de har separate klinikker for LHBTI-personer, fordi de blir stigmatisert, men også stigmatiserer seg selv. En informant forteller at en utfordring når han arbeider for organisasjonene er at han utleverer sin seksuelle legning, og vet ikke hvilke reaksjoner han kan få fra andre. Den ene informanten forteller at synet personer i Kenya har på kultur er en utfordring, og at politiske ledere kommer med homofobiske utsagn.

4.6 Kriminalisering

Informant 4 forteller at straffeloven som kriminaliserer sex med samme kjønn har en stor påvirkning, fordi det blir vanskelig å få registrert en LHBTI organisasjon. Det er mange organisasjoner som ikke er registrert, de kan da ikke få økonomisk støtte eller opprette en bankkonto. Ingen donorer vil akseptere å sette inn penger på en personlige bankkonto.

Informanten forteller at de har tilfeller hvor personer blir utsatt for vold siden de er homofile, de ender opp med å ikke anmelde dette, fordi mange har blitt møtt med trakassering, og diskriminering av politiet. De er også redde for å anmelde volden da de kan ende opp med å avsløre sin seksualitet som er kriminalisert. De ender oftest opp med å ikke søke rettferdighet.

Informant 4 forteller at de har lånt mye fra den britiske kolonialiseringen. Loven og religionen stammer derfra, dette er en religion som sier at homoseksualitet ikke er bra. Han sier videre at homoseksualitet ikke er u-afrikansk. De har fått en ny grunnlov, men loven som kriminaliserer sex med samme kjønn er der fortsatt. «De tok seg ikke tid til å vurdere hva de puttet inn i grunnloven - de bare kopierte. Over tid føles det nok for mange som om det er riktig å ha en slik lov».

I would say people are punished, not necessarily by the law, but they are punished because the community finds that it is not acceptable because through the community level they will not wait until you're at a police station, they will take the law in their hands. And that is the worst place ever, because that is where you cannot be able to say that the law will protect you. And it is even harder the fact that they do not actually see that what they are doing is bad, because people actually feel that it is more bad to be a gay person or a homosexual than even to kill someone. Informant 4.

There is no specific mention in the law about being a homosexual, but it still does affect, it creates a structural road barrier to accessing for example health services and it has been a very big barrier in HIV prevention ... So the existence of this laws makes it harder, it gives an excuse for people who do not understand or are not willing to understand homosexuals ... Informant 1.

Informant 1 forteller at loven gir personer en unnskyldning for å gå tilbake til religion og moralitet, og si at homoseksualitet ikke er afrikansk. Han forteller at mange ikke forstår loven, eller vet hva loven sier, mange tror at det er kriminelt å være homofil. Han sier at loven gjør det vanskelig å behandle HIV, men «The national AIDS control counsel», har til tross for loven arbeidet med menn som har sex med menn som en av nøkkelgruppene. Informant 1.

“The problem really at the moment which we are realizing is not the law per say, it is like I said, how people use that law. So the problem is the attitudes of the society, that's is why the organization now is engaging religion, culture and tradition”. Informant 1.

Informant 1 forteller at de har de siste årene begynt å se på den internasjonale menneskerettighetsloven. De som arbeider i organisasjonen arbeider mot avkriminalisering av LHBTI-personer og å bli kvitt straffeloven. Han forteller at den kenyanske justisministeren har unngått disse spørsmålene, og sier at Kenyas samfunn er ikke klar for personer som har

sex med samme kjønn, og ekteskap mellom samme kjønn. Han forteller at «Coalition of African lesbians» har prøvd å søke observasjons-status i den afrikanske menneskerettighetskommisjonen tre eller fire ganger, og har alltid blitt avvist. Han mener grunnen til dette er at det er en lesbisk organisasjon. «The coalition of African lesbians» er en stor organisasjon med medlemmer fra nitten Afrikanske land, så det er ingen grunn til at de ikke skal få status. «Problemet er ikke størrelsen, men hvilke samtaler personer er komfortable med å ha på dette tidspunktet. Store deler av befolkningen føler at menneskerettighetsorganisasjoner bare er vestlige dukker». Han forteller at organisasjonen han arbeider i arbeider med rettigheter for LHBTI personer, dette gjør dem mindre populære, men de ansatte i organisasjonen vil ikke gå tilbake på det. Informant 1.

Informant 2 forteller at om en blir tatt i å ha sex med en mann er det 14år i fengsel, men en kan ikke bli arrestert for å ha en organisasjon. Han forteller at i organisasjonen han arbeider i, arbeider de med HIV/AIDS, han mener at Kenya må anerkjenne seksualitet og LHBTI-personer. Han forteller at når en arbeider i en LHBTI organisasjon, må en arbeide med HIV/AIDS ellers vil ikke regjeringen høre på deg. Han sier at mange tror at det å være homofil eller lesbisk er u-afrikansk eller vestlig.

We have suffered for years, from the missionaries and from the colonials, because history is repeat with homosexual persons in Africa, before the colonial missionaries came. They were not excluded, they were not hated, they were not beaten. No one really minded any other persons business. Two weeks ago I had a conversation with my grandmother and she was telling me about a memory that she remembers. A high priest who cure people who are sick, and medicine man, and that's the only person she remembers who was very much known as she was growing up as a homosexual man who used to sleep with other men, and sleep with women, and he was trans. He had all these gender dynamics. And there was no red cure on him, because there was other who was like him, because for him to have been a homosexual he needed to have partners. Informant 3.

Informant 3 tror at de vil sakte bygge et samfunn som husker hvor det kommer fra. Han ønsker å fjerne de lovene som er arvet - som ikke er en del av dem, og lover som lærer dem at det er ok å hate personer ut i fra hva de gjør på soverommet.

“The penal code says that if a male have sex with another male either public or private he is supposed to go to jail for five years, we are defending six criminal cases, right now, in four parts of this country, of that charge, people are facing five years in prison”. Informant 3

Informant 3 forteller at de prøver å registrere organisasjonen som han arbeider i, de har prøvd å registrere den seks ganger. Forklaringen til hvorfor de ikke kan registrere organisasjonen var

fordi homofile og lesbiske er kriminalisert. Han forteller at grunnloven til Kenya skriver i en artikkel om retten til å bli medlem og starte en organisasjon av hvilken som helst type. «I grunnloven står det at vi er et åpent og demokratisk samfunn, det ville jeg likt å se».

“I think the law affects us because when it’s not legalized it’s a work with fear because sometimes you might be attacked or things like that”. Informant 5.

Informant 6 forteller at loven påvirker arbeidet noen ganger. «Religiøse personer bruker loven og sier at vi er en organisasjon som prøver å promotere homoseksualitet inn i landet. Når vi fikk ny grunnlov for ca fire år siden beholdt de loven, de sier at homoseksualitet er imot afrikansk kultur, de sier det er imot religion og imot familieverdier. Majoriteten vil ha det slik fordi de føler det beskytter dem på en måte».

Informant 7 forteller at loven påvirker arbeidet fordi de har ikke muligheten til å registrere organisasjonen under det navnet de ønsker. De ansatte i organisasjonen ble fortalt at navnet er imot offentlige interesser. Informanten forteller at Kenya ikke er et kristent land lenger, stat og religion er to forskjellige ting, dette gjør at informanten ser et håp. Men religiøse ledere har fortsatt stor påvirkning på samfunnet, dette gjør at det blir vanskelig å fjerne loven.

Informanten tror det vil ta tid. Informanten tror at loven var der for å beskytte unge personer som ble utnyttet, men den har nå blitt en lov som diskriminerer mennesker. «Problemet er hvordan loven blir tolket, og å finne en måte å gjøre den mest positiv».

Informant 7 sier at det er svært vanskelig å bevise at en har brutt loven slik den er nå. *“I don’t know of someone who is right now being punished. We have never had a conviction, because the way the law is, there is no way to prove it. For you to prove it you have to inflate on my privacy”*. Informant 7.

På spørsmål om hvordan loven mot sex med samme kjønn påvirker arbeidet svarte informant 8: *“Negatively, that is one of the hardest things I think. When people just say, the perception is that it is illegal. On the positive side the constitution has amazing provisions for equality, so if we can use those then it can be positive aspects”*.

Informant 9 tror det er en slik lov i Kenya fordi de er kulturelle mennesker, og de er i en kenyansk kontekst. Han forteller at problemet med homoseksualitet er at det er nytt i Afrika og personer vet ikke hvordan de skal forholde seg til det. «Mange tror at homoseksualitet er en atferd som kan læres, så slike lover er der for å bevare kulturen».

Sometimes people are being arrested because of cross-dressing and just basically being gay but we do have a organization here, a very strong human rights here in Kenya that goes and challenges the law and says gay rights are human rights. So usually they are just detained not arrested, so they are behind bars for just a short while. Because the officers are not sure of what to do with these people, because the law here says that you can only be prosecuted if you are met in the act. There is no evidence that you met the particular person in the act so even if I said I'm gay that is not cause for arrest. Informant 9.

Informant 3 forteller at LHBTI-personer kontakter dem gjennom sosiale medier når de har spørsmål eller trenger rettslig hjelp. Han forteller at dagen før var det en gutt på 19år som foreldrene hadde funnet ut at var homofil, de ringte politiet og låste gutten inne på rommet. Informanten forstår ikke hvordan de kan arrestere noen på grunn av deres seksuelle legning, det som er kriminelt er seksuell omgang. Han forteller at de i organisasjonen har registrert 46 tilfeller med utpressing, mange rettet mot homofile menn. I halvparten av tilfellene har politiet vært involvert, informanten sier at rollen til politiet er å skremme.

The police officers are very much within the network of blackmail, because how these cases end is that the person that was complaining to be the victim eventually after a week of not turning up to record a statement, decides that they want to withdraw the charges. And they will do this through the police officers, so the police officers call the person who was arrested, and had paid 20 000 shilling as bond. And what they do is that they take that recite that you were given, which you were supposed to use to claim back your money, they take it until it go away. So you are free, there is no charges against you, but you don't get your money. So still that is according to the law very much illegal. So the police use it, and the perpetrators love it because they know it is illegal to have sex with another man. And a lot of men that are doing it especially using online contacts, the person is in heterosexual marriages so they have a lot to lose. Informant 3.

“40 years ago women in Kenya were the same place where we are today, they could not inherit property, the equality laws punished women, it has been a struggle that goes on every day”. Informant 3.

Sum:

Mange informanter hadde sterke meninger om loven som kriminaliserer sex med samme kjønn i Kenya. De fleste informantene så på denne som en stor utfordring av forskjellige årsaker. Flere informanter forteller at de ikke kan registrere organisasjonen de arbeider i på grunn av loven. Informantene forteller også at loven gjør at mange lever i frykt, og ikke anmelder forhold til politiet da de er redde for å komme frem som homofile. Loven gjør at

samfunnet ser på det som akseptert å diskriminere LHBTI-personer, og at mange misforstår loven og tror at det er kriminelt å være homofil. Informantene forteller også at slik loven er, er det vanskelig å dømme noen for den, da en må bli tatt i akten når en har sex. Informantene forteller også at de er mange LHBTI personer som blir utsatt for utpressing både av andre personer og av politiet. Informantene forteller at loven kommer fra den britiske kolonialiseringen, både loven og kristendommen. Flere informanter sier at homoseksualitet ikke er u-afrikansk som mange hevder. En informant viser med eksempler at det var homoseksualitet i Kenya også før i tiden. Kenya har fått ny grunnlov, men loven mot å ha sex med samme kjønn er fortsatt i grunnloven.

4.7 Fremgang

”From a point of people actually thinking that for you to be gay, you have to be an American or European, and now they are accepting that we actually exists from us standing up and coming out”. Informant 4.

Informant 4 forteller at han har arbeider med sensitiviteringsarbeid med helsearbeidere, ved at han er åpen om sin legning viser han dem muligheten til at det er homofile mennesker i Kenya. Han forteller at mange har lenge gjemt seg i skapet og tenkt at homofile er bare i Nairobi eller Mombasa. Når informantene arbeider med sensitiviteringsarbeid, engasjerer han personer, og har samtaler med personer for å redusere deres stigma til homofile. Han forteller at han er åpen for familien, og at de til en viss grad har lært å akseptere han for hvem han er. Han ser likevel at det er en lang reise, å komme ut er det første steget, en må også sosialisere seg med andre personer. Han forteller at LHBTI-personer må ha motet til å komme ut, det er vanskelig da mange stigmatiserer seg selv. «En må akseptere seg selv for å leve et komfortabelt liv». Han forteller at i de fokuserer ikke bare på lovene og avkriminalisering, men også på de sosiale faktorene og verdiene når de arbeider for rettigheter for seksuelle minoriteter. Informant 4.

Informant 5 forteller at hun kan se en endring i holdningene til dem hun arbeider med, de er mer positive, de prøver å være åpne og lære andre personer som fremdeles har mye stigma om homoseksualitet. Informant 6 sier at han kan se en endring i personers holdninger, og at han selv føler seg mer selvstendig og sterk. Han mener at LHBTI-personer har blitt mer oppmerksomme på hvor de kan få hjelp, han ser en fremgang.

Informant 7 sier at hun kan se at landet går fremover, sakte, men det er en forandring. Hun forteller at hun fokuserer mer på områder utenfor Nairobi, fordi hun føler de er mer truet. Hun mener at i Nairobi har LHBTI-personer friheten, i hvert fall til en viss grad, her kan de være seg selv. Hun forteller at det verste som kan skje i Nairobi er om en kler seg for mannlig når en er en kvinne, da kan en bli kastet ut av utesteder. Men for andre er det en virkelig trussel, hvor livet er involvert.

And that is the message that we have been trying to tell people. Yes you are different, but your difference does not have to be what stands out about you. Your sexuality is your business, no one else needs to know, and secondly your sexuality is not a qualification. You need to find a qualification a skill that is going to help you in life, and your skill is what is going to help you grow, and for people to know you and get to talk to you. But I hope in the future, it might not be so near, but as things are building up there is going to be more tolerance towards my kind of diversity. Informant 7.

Informant 9 sier at han kan se en fremgang spesielt i helse sektoren. Fordi de må arbeide med HIV forebygging og redusering. Han forteller at personer i helsesektoren er åpen for det, og han tror at de lærer ting om homofile som de ikke vet. Han sier at de forandrer måten de tenker på i små doser, fordi det ikke kan skje over natten, det må gå gradvis. Informant 9 sier at det kommer ikke til å være trygt for LHBTI-personer i Nairobi før alle andre har lært om homofile, han mener at det kommer til å ta lang tid.

Informant 3 forteller at personer har blitt mer tolerante til LHBTI-personer, dette tror han er fordi LHBTI organisasjonene hele tiden engasjerer seg og er på offentlige steder og i media med historier om livene sine, med historier som treffer den ordinære Kenyaneren, og gjør det til en menneskerettighets sak.

“We are not paid to be queer, we are not recruited by America and the Europeans we are not aping western attitudes, or lifestyles”. Informant 3.

Informant 3 forteller at flere personer tenker på homofile som gruppevoldtekt, og ikke som forhold mellom to voksne personer av samme kjønn med kjærlighet og samtykke. Han ser endring i holdninger, men også større gap for feilinformasjon og for konservative til å stige mer og mer, med hatefulle programmer og møter. Han ser også at den politiske klassen blir mer involvert. Han mener om en fjerner kriminelle sanksjoner mot homofile vil det også gi fremgang i like rettigheter for kvinner.

Sum:

På spørsmål om informantene ser noen fremgang i arbeidet, og endringer i personers holdninger til LHBTI-personer. Svarte flere informanter at de kan se en endring, men at det er en lang reise og det går sakte fremover. En informant sier at hun kan se en endring i personer som arbeider for menneskerettigheter for LHBTI-personer, de er mer positive og åpne. En informant forteller også at han føler seg sterkere nå enn før. Personer er mer oppmerksomme på hvor de kan søke hjelp om de har behov for det. Informantene forteller at ved at de er åpne på offentlige plasser og forteller historiene sine blir andre personer mer tolerante. En annen informant forteller at det er en endring særlig for helsearbeidere, da de arbeider mye sammen med dem om HIV forebygging. Helsearbeiderne blir da kjent med LHBTI-personer og aksepterer dem. En informant forteller også at det er en økning i feilinformasjon og konservative som kommer med hatske og homofobe utsagn.

4.8 Mål

Informant 1 forteller at organisasjonens mål er å se til at LHBTI-personer deltar i offentlige og demokratiske steder, for å gjøre dette må de gi støtte til LHBTI-personer og organisasjoner. Dette ved å gi beskyttelse, hjelpe ved rettssaker, og arbeide med å få vekk loven som kriminaliserer sex med samme kjønn. Organisasjonens mål er også å engasjere religiøse aktører, jobbe for ytringsfrihet og organisasjonsfrihet. De ønsker også å jobbe med andre menneskerettighets organisasjoner, og sørge for at de ser behovet for å jobbe med LHBTI problemer.

“Almost every human rights organization haven’t mentioned LGBTI issues, KHRC is the only NGO in Kenya with an LGBTI division that works directly with the LGBTI movement”.

Informant 1.

Informant 1 forteller videre at flere organisasjoner som arbeider for kvinners rettigheter ikke er villige til å inkludere transpersoner, og til og med ikke lesbiske kvinner som ønsker å fremme rettigheter for lesbiske. Han ønsker å informere samfunnet om at de ikke ønsker noen spesielle rettigheter for LHBTI-personer, men problemet er at LHBTI-personer ikke får tilgang til de rettighetene andre har.

Informant 8 forteller at de prøver å oppnå mer deltagelse for LHBTI-personer i offentlige og demokratiske plasser. Informant 9 forteller at LHBTI-organisasjoner har et samlet mål, som er å gjøre problemene til LHBTI-samfunnet synlig, og skaffe tilgang til helsetilbud uten diskriminering.

5. ANALYTISKE REFLEKSJONER

I dette kapittelet setter jeg teorien opp mot funnene fra intervjuene. Jeg starter med å drøfte queerteorien opp mot funnene fra intervjuene. Deretter drøfter jeg funnene opp mot menneskerettigheter. Ved å gjøre dette ønsker jeg at det vil gi et innblikk i hvordan det er å arbeide for menneskerettigheter for seksuelle minoriteter i Nairobi, Kenya.

5.1 Heteroseksualitet som norm:

Ved at heteroseksualiteten blir sett på som en norm, som det eneste naturlige og rette, fører det til at de andre formene for identitet og seksualitet blir marginalisert (Mortensen og Jegerstedt 2008: 290). Queerteorien problematiserer det som kulturer fremsetter som normalt, naturlig og verdifullt, fordi det alltid skjer på bekostning av noe som ekskluderes (ibid). Noen av aktivistene Amnesty International intervjuet under studien til rapporten «Making love a crime», fortalte at personer som ikke følger normene for hvordan kjønn bør være i Afrika sør for Sahara, oftere opplever å bli utsatt for vold (Amnesty International 2013). Mennesker blir angrepet på grunn av deres seksuelle legning, men er enda mer utsatt hvis de ikke følger kjønnsnormene i samfunnet. Det er menn og kvinner som ikke følger de «normale» normene for maskulinitet og femininitet som opplever største delen av trakasseringen. Dette fører til at personer føler seg truet til å følge strenge kjønnsnormer og seksuelle normer i frykt for å bli sett på som LHBTI og dermed være utsatt for vold. Amnesty International skriver at det er bevis for sterke sosiale normer, diskriminerende lover og praksiser i Afrika sør for Sahara, som gir menn større makt til å bestemme over og kontrollere familien, enn kvinner. Mannens kontroll over kvinnens kropp blir ofte støttet av skikker og tradisjoner, også av institusjoner som loven, media, religion og i utdanningssystemet (Amnesty International 2013).

Informantene i min studie viser til hvordan heteroseksualitet som norm fører til diskriminering av LHBTI-personer i Nairobi, da særlig om en er åpen og uttrykker sin seksualitet. En informant sier at i afrikanske land er det normalt å tenke at alle menn er like, og at kvinner er underordnet menn. Dette støtter opp om det Amnesty International sier om at menn har mer makt enn kvinnen. Informantene viser også til at LHBTI-personer i Nairobi som ikke følger normen for kjønn, maskulinitet og femininitet opplever problemer. En informant sier at om en kvinne kler seg for maskulint kan hun bli kastet ut av utesteder. En annen informant sier at det er større sjans for å bli kastet ut av et utested om en uttrykker sin seksuelle legning, og andre kan se på deg at du er homofil. En annen informant forteller at det

kun er på de liberale universiteter at en kan uttrykke sin seksualitet åpent, og hvor en kan finne feminine homofile menn.

5.1.1 Queer i afrikansk kontekst

Massaquoi hevder at for mange afrikanere er heteroseksualitet den eneste normale formen for seksuelt uttrykk, og at queer-personer i Afrika blir sett på som en trussel mot nasjonen og det heteroseksuelle normale (Massaquoi 2013: 42). Dette gjør at det er et stort press mot å følge heteroseksuelle normer (ibid). Amnesty International skriver at i Afrika, sør for Sahara kan lesbiske bli sett på som en trussel for mannens posisjon i samfunnet. Ved at kvinnen velger å ha sex med andre kvinner, kan det bli sett på som en avvisning mot at menn skal kontrollere kroppene deres (Amnesty International 2013). Menn som har sex med menn blir også sett på som en trussel mot den dominerende troen om maskulinitet hvor "skikkelige menn" blir definert ut ifra deres forhold til kvinner. Menn som har sex med samme kjønn blir ofte ikke sett på som «menn». De kan bli trakassert, overfalt, og til og med drept for å ikke følge det som blir sett på som den normale formen for maskulinitet (ibid).

En av informantene i min studie forklarer at hvis en utfordrer normen for maskulinitet, og strukturen for makt hvor menn er over kvinner, vil en stå i fare for å bli utsatt for mer vold. Han forklarer dette ved å vise til når to menn har seksuell omgang med hverandre. Den personen som har kvinnens rolle og blir penetrert, vil muligens bli sett på som om han reduserer seg selv til en posisjon med lavere status. Han er ikke lenger en «skikkelig mann», og han kan bli utsatt for mer vold enn mannen som penetrerer. Den mannen som har «mannens rolle» og penetrere vil kanskje unngå straff fordi han ikke nedverdiger seg selv til en kvinnes posisjon. Informanten sier at om en bryter seksuelle normer utfordrer en også strukturen av makt, dette er veldig forvirrende da det viser at ikke alle menn er like.

Eng viser til at når et barn vokser opp er det tatt for gitt at det skal forelske seg i det motsatte kjønn og utvikle et heteroseksuelt begjær (Eng 2006: 143-144). Dette gjør det vanskelig for personer å «komme ut», mange føler de står overfor valg om å «komme ut av skapet» eller å ikke leve åpent med sitt kjærlighetsliv (ibid). Informantene i min studie forteller om vanskeligheter og problemer ved å komme ut om sin seksuelle legning. Flere sier at det er spesielt vanskelig å komme ut om sin seksuelle legning til sine foreldre. En informant forteller om en jente som ble tvangsgiftet av foreldrene, og endte med å ta sitt eget liv. Det viser at heteroseksualitet blir sett på som norm i Kenya, og at dette gjør at foreldre opplever et sjokk når barna kommer ut og forteller at de er homofile. Det gjør også at mange LHBTI-

personer frykter foreldrenes reaksjon og velger å holde det hemmelig. Informant 9 fortalte også om at LHBTI-personer kan være redde for å fortelle om deres seksuelle legning til foreldrene, og at hans familie ikke visste om hans seksuelle legning. Han vil ikke fortelle dem det, da han ikke vet hvordan de vil komme til å reagere. Han forteller også at om foreldrene dine vet om din seksualitet, vil de mest sannsynlig slutte å betale for skolegangen din.

Eng skriver at heteroseksualiteten som norm har ført til at personer som ikke passer inn i denne normen, som for eksempel homofile og lesbiske opplever homofobi, vold og trakassering, diskriminering og brudd på menneskerettighetene (Eng 2006: 143). I resultatene fra intervjuene i min studie sier flere informanter at LHBTI-personer i Kenya opplever å bli diskriminert om de er åpne om sin seksualitet, eller om deres seksualitet blir avslørt. De vil da oppleve problemer ved utdanning, arbeid, med å finne plass å bo, og diskriminering i helsevesenet.

Massaquoi mener at når en skal komme ut med sin seksuelle legning møter en andre utfordringer i Afrika enn i Vesten (Massaquoi 2013: 43). Når jeg valgte å bruke queerteori som et perspektiv i oppgaven så jeg en utfordring med dette. Det er vanskeligere for LHBTI-personer å stå frem med sin legning i Afrika, som Massaquoi sier spiller historien, kulturen, kolonialiseringen og tradisjoner en viktig rolle (Massaquoi 2013: 43). Jeg valgte likevel queerteori som et perspektiv fordi den fremhever problemet med heteroseksualiteten som norm, og vanskeligheten med å stå frem med sin seksuelle legning, noe som er et stort problem for LHBTI-personer i Nairobi.

Massaquoi hevder at queer-aktivistene i Vesten oppmuntrer personer til å komme ut av skapet ved å legge vekk sin egen homofobi og skam, og at i queer-afrikansk teori må en tenke annerledes (Massaquoi 2013: 43). Ut i fra hva informantene mine fortalte i intervjuene kan jeg se at de også fokuserer på å oppnå personlig aksept for å ha mot til å komme ut i Nairobi, både når det kommer til informantene selv og personer de møter i arbeidet. Tre av informantene fortalte om hvor viktig det er å oppnå personlig aksept. Informant 2 fortalte at for at personer skal kunne være åpne om deres seksualitet må de først akseptere seg selv. Han forteller også at han arbeider med at personer med HIV skal kunne snakke om dette. Han sier at arbeidet hans handler om at personer skal akseptere hvem de er, fordi dette er et stort problem for personer som er homofile. Informant 7 fortalte at det tok henne lang tid å oppnå personlig aksept, og at det var dette som motiverte henne til å arbeide med rettigheter for

LHBTI-personer. Hun fortalte også at det tok henne så lang tid på grunn av mye stigmatisering og fordi hun vokste opp med kristendommen.

“It gets really difficult for someone to stand and find who they are, and be comfortable with who they are, because there are all voices around you talking about who you should be ... If one other person gets to reach the point that I reached in a very late stage in life earlier I would be happy”. Informant 7.

Massaquoi sier at kulturer, familie, kolonialisering, tro og andre faktorer har skapt sammenvevde og undertrykkende forhold som har resultert i en kultur av heteronormativitet i Afrika (Massaquoi 2013: 43). Dette gjør at det blir vanskelig å komme ut med sin seksuelle legning (ibid). Ut i fra hva informantene forteller så virker det som at de faktorene Massaquoi nevner som har skapt heteronormativitet i Afrika, gjør at det er enda viktigere for personer som arbeider med rettighetene for LHBTI-personer å hjelpe andre til å akseptere seg selv. At de da vil finne ut hvem de er og bli komfortable med seg selv. Det vil også gi dem mot til å stå frem med sin seksuelle legning.

Når Massaquoi skriver om problemene med å komme ut, skriver hun i forhold til en afrikansk kontekst, men det er også forskjeller innen Afrika når det gjelder hvordan det er å stå frem med sin seksuelle legning som LHBTI-person. Flere land i Afrika har lover som kriminaliserer homoseksualitet, flere av landene har også tradisjoner og kulturer som sier at homofili er u-afrikansk. Gjennom det som informantene forteller kan en si at det er lettere å komme ut i Nairobi hvor jeg har gjort min studie enn det det er utenfor Nairobi, på landsbygden. Informant 7 forteller at når en er i Nairobi kan en være seg selv til en viss grad, men når en går utenfor Nairobi avhenger livet av hvordan en oppfører seg. Dette gjør at hun synes at det er vanskelig for organisasjonen å hjelpe personer utenfor Nairobi.

5.1.1 Informantene dekonstruerer det normative

Under analysen av resultatene fra min studie ville jeg identifisere om informantene brukte queerteori i sitt arbeid. Eng skriver at queerteorien bruker spørsmål til å dekonstruere og problematisere det normative sentrum i en kultur (Eng 2006: 146). Queerforskningen stiller spørsmål som: Hva er det som er så normalt med majoriteten? Hvilke elementer må til for å bli benevnt som normal? Hva er egentlig heteroseksualitet? På hvilke måter leveres heteroseksualitet, og hvor mange er det som ikke føler seg hjemme i den «normale heteroseksualiteten»? (ibid).

Jeg kan se at informant 8 bruker slike spørsmål når hun arbeider med personer som har klare meninger om hvordan en tradisjonell familie bør være. Hun fortalte at når hun arbeider med slike personer bruker hun spørsmål som; «er alle familier du kjenner til slik? Hva er realiteten i Kenya? Kjenner du mange aleneforeldre?» Hun sa at ved å stille slike spørsmål får hun folk til å tenke. Ved å gjøre dette dekonstruerer hun og problematiserer den normative familien. Hun fortalte også at i Kenya er det en stor forskjell, der kvinner og menn i Kenya har forskjellige roller i ulike samfunn. Informanten fortalte også at det er utfordrende å få personer til å forstå dette, men at en må være kreativ i arbeidet.

Queerforskningens beskrivelser av relasjoner utenfor det heteroseksuelle normative, kan bringe frem alternative måter å forstå kjønn på (Eng 2006: 144). Med ny kunnskap om hvordan lesbiske kvinner eller homofile menn lever sammen, kan kvinnen i kontrast til andre kvinner, eller mannen i forhold til andre menn bli fortalt (ibid).

Flere informanter forteller at de arbeider med at seksuelle minoriteter skal være mer synlige. Ved at mennesker i samfunnet blir kjent med LHBTI-personer, og ved at LHBTI-personer er synlige i samfunnet, tror jeg dette vil føre til at flere mennesker vil være åpne og akseptere dem. Det er selvfølgelig utfordrende og være åpen og synlig for LHBTI-personer i Nairobi, også for informantene som arbeider med dette da de blir møtte med stigmatisering. En av informantene fortalte at han har vært åpen i media, det førte til at han ble utsatt for trakassering. Informant 9 forteller at når han representerer organisasjonen han arbeider i, i ulike forum, vil de fleste tenke at han er homofil. Han forteller: *“So for me there is a fear of the unknown, I really wouldn't know what would happen, that is another challenge.”* informant 9. Personer som arbeider for rettighetene til seksuelle minoriteter og driver synlighetsarbeid er svært modige og ofrer mye for saken de arbeider for. Flere av informantene sier at de arbeider med og har som mål å oppnå mer deltagelse for LHBTI-personer på offentlige og demokratiske plasser, og å gjøre problemet til LHBTI-samfunnet synlige.

Arbeidet informantene gjør med å synliggjøre LHBTI-samfunnet har en effekt. Flere informanter fortalte at de kan se en positiv endring i personers holdning til seksuelle minoriteter. *“We are becoming more tolerant, I think the fact that we are constantly engaging and occupying public space and media outlets, with stories about our lives, with stories that strike a chord with the ordinary Kenyans, not so much of the rights talk, but more of making it a human rights issue”*. Informant 3.

5.2 Menneskerettigheter

5.2.1 Er rettigheter for LHBTI-personer, menneskerettigheter?

Med en økende oppmerksomhet i internasjonale medier om voldelige hendelser mot LHBTI-personer, blir det satt spørsmål om LHBTI-rettigheter er inkludert i de internasjonale menneskerettighetene (Gary og Rubin 2012). I menneskerettighetskonvensjonen skriver FN at alle mennesker er født frie, likeverdige og har like rettigheter. Alle har krav på de rettigheter og friheter som er fastsatt i konvensjonen, uten forskjellsbehandling av noe slag på grunn av rase, hudfarge, kjønn, språk, religion, politisk eller annen oppfatning, nasjonal eller sosial opprinnelse, eiendomsforhold, fødsel eller annen status (Akanji og Epprecht 2013: 24-25). FN har tolket «annen status» til å inkludere seksuell orientering og kjønnsidentitet (ibid). FNs deklarasjon om seksuell orientering og kjønnsidentitet ble utgitt i 2008, og er nå signert av 85 land (Akanji og Epprecht 2013: 27-28). Akanji og Epprecht skriver at problemet med deklarasjonen er at den representerer idealer og mål å sikte mot, men ikke lover som må opprettholdes (ibid).

It is not called the partial declaration of human rights. It is not the sometimes declaration of human rights. It is the universal Declaration, guaranteeing all human beings their basic human rights – without exception. Violence will end only when we confront prejudice. Stigma and discrimination will end only when we agree to speak out. That requires all of us to do our part, to speak out – at home, at work, in our schools and communities – to stand in solidarity. FNs generalsekretær Ban Ki-moon. (UN News Centre 2010).

FN arbeider for at medlemslandene ikke skal diskriminere og kriminalisere på grunn av homofobi og transfobi (Gary og Rubin 2012). Arbeidet for rettigheter for LHBTI-personer går fremover, over 30 land har avkriminalisert homoseksualitet de siste tyve årene. I dag, under ledelsen av generalsekretær Ban Ki-moon, er det ingen tvil at FN har fremgang i å få en global innkuldering av LHBTI-rettigheter i de grunnleggende menneskerettighetene (ibid).

Marks i Akanji og Epprecht (2013: 27) påpeker at for LHBTI-personer i noen (de fleste) land, er ikke overgrep mot dem sett på som brudd på menneskerettighetene (ibid). De mener at land som stopper bistanden til dem for å få slutt på menneskerettighetsbruddene mot LHBTI, er de som bryter menneskerettighetene (Akanji og Epprecht 2013: 28). Afrikanere og muslimer som har dette synet, mener de er ofre for press fra Vesten, de mener det er en ny form for kolonialisering som nekter en stor gruppe retten til selvbestemmelse (ibid).

En informant viser at personer i Kenya er skeptiske til menneskerettighetene, at det er et middel for Vesten til å kontrollere. Informant 1 forteller: *“There is a big percentage of the population right now that feels human rights organizations are just western puppets”*.

Jeg ser på menneskerettighetene som noe positivt, noe som gir retningslinjer for hvordan stater skal opprettholde like rettigheter og ikke diskriminering. Det som er vanskelig er som Akanji og Epprecht (2013) skriver at deklarasjonen representerer idealer og mål og sikte mot, ikke lover som må opprettholdes. 85 land har signert deklarasjonen om seksuell orientering og kjønnsidentitet, hva med landene som ikke har signert, har de ingen plikt til å ikke diskriminere LHBTI-personer? En skulle ikke tro at LHBTI-personer trenger en egen deklarasjon, eller å bli nevnt spesifikt i menneskerettighetene, da de er mennesker som har krav på de rettigheter og friheter som gjelder for alle. Men slik situasjonen er idag, med flere land hvor det er menneskerettighetsbrudd mot LHBTI-personer, kan det være positivt å nevne seksuell orientering og kjønnsidentitet i menneskerettighetene for å sette et press på disse landene for å få slutt diskrimineringen. Ikke alle er like positive til menneskerettighetene, da de mener det er et produkt av Vesten, og at ikke alle har samme moral, kultur og tradisjoner.

5.2.2 Er homoseksualitet u-afrikansk?

Bergem og Ekeløve-Slydal skriver, først hadde Vesten erobret landene i Afrika og Asia, for å så bestemme hvordan disse landene skulle styres (Bergem og Ekeløve-Slydal 2009: 194). De såkalte «universelle» menneskerettighetene, med individuell frihet og og privat eiendomsett, ble beskyldt for å være en forlengelse av denne dominansen. Slik kritikk ble også fremført av antropologer og statsvitere fra Vesten. Etter frigjøringen fra de vestlige kolonimaktene, økte innvendingene mot verdenserklæringen. Anti-imperialisme, nasjonalisme og økt fokus på folkegruppers kulturelle særpreg, ga nå en ny næring til kritikken av menneskerettighetene (ibid). Grunntanken i denne kritikken var og er at normer og verdier varierer fra sted til sted, og moralen stammer fra samfunn, fra kultur og tradisjoner (Bergem og Ekeløve-Slydal 2009: 195). Kulturrelativister vil hevde at det ikke finnes en universell moral som gjelder alle kulturer. Verden består av en rekke samfunn med sine egne verdisystemer og religiøse tradisjoner, og det er opp til hvert enkelt samfunn å bestemme borgernes rettigheter og plikter. Det er få som vil hevde at det ikke finnes felles menneskelige normer overhodet, problemet er å finne sammenfallende oppfatninger om menneskerettigheter på tvers av kulturer (ibid).

Overgrepene som skjer mot LHBTI-personer i Kenya, og loven som kriminaliserer sex med samme kjønn rettferdiggjøres ved at personer hevder at homoseksualitet er imot afrikanske

tradisjoner, kultur og religion. Noen hevder også at homoseksualitet ikke finnes i Afrika og at homoseksualitet er u-afrikansk. Massaquoi skriver at de største utfordringene queer-personer i Afrika møter er at de blir tvunget til stillhet omkring sin seksuelle orientasjon og kjønnsidentitet (Massaquoi 2013: 52). Mange afrikanere vil ikke snakke om homoseksualitet, og mener at homoseksualitet ikke eksisterer i Afrika (ibid). Flere av informantene fra min studie bekrefter dette. Informant 1 fortalte at Kenyas justisminister sier at Kenyas samfunn ikke er klar for personer som har sex med samme kjønn. Informanten sier at dette er ikke noe som bare foregår i Kenya, men noe som foregår i Afrika. Han mener at det blir påvirket av universalist vs tradisjonalist tilnærmingen til menneskerettigheter.

“They say it’s against African culture, they say it’s against their religion, it’s against the family values”. Informant 6.

Flere informanter forteller også at homoseksualitet ikke er u-afrikansk, eller en påvirkning fra Vesten, homoseksualitet var i Afrika også før kolonitiden.

History is repeat with homosexual persons in Africa, before the colonial missionaries came. They were not excluded, they were not hated, and they were not beaten. No one really minded any other persons business ... We are not paid to be queer, we are not recruited by America or the Europeans, we are not aping western attitudes, or lifestyles. Informant 3.

I “Homosexuality in ‘Traditional’ Sub-Saharan Africa”, viser sosiolog Stephen O. Murray til at det var flere kulturelle praksiser over hele det afrikanske kontinentet som indikerer at homoseksualitet ble praktisert av afrikanere før kolonitiden (Kenya Human Rights Commission 2011). Hans funn har blitt mer troverdig da flere studier har funnet kulturelle og tradisjonelle praksiser som demonstrerer eksistensen av homofili i Afrika århundrer før kolonitiden. Disse studiene viser at homoseksualitet ikke stammer fra Vesten, men var tilstede i Afrika før kolonitiden. Forskning viser at de fleste samfunn i Afrika ikke var heteronormative (ibid).

Nyeck og Epprecht skriver at historien om homoseksualitet i Afrika har de siste årene vist at homoseksualitet alltid har vært til stede i Afrika, og ble ikke nødvendigvis sett på som problematisk eller skandaløst i tradisjonelle kulturer, men dette synet har endret seg over tid (Nyeck og Epprecht 2013:20). Det er flere faktorer som har påvirket denne endringen og en av dem er homofobiske ideologier introdusert av andre land. Afrikanske ledere fortsetter å kunngjøre sin tolkning av historien, tolkningen er at homoseksuell atferd er «u-afrikansk», og

en utenlandsk «sykdom» (ibid). I Kenya bruker ofte politiske og religiøse ledere homofobiske ytringer for å undertrykke seksuelle minoriteter. I 1999 beskrev den tidligere presidenten Daniel Moi homoseksualitet som noe som går imot kristen tro og afrikanske tradisjoner (Kenya Human Rights Commission 2011).

Informantene i min studie sier også at politiske og religiøse ledere skaper utfordringer for dem. *"The change in context in Kenya with the new government, like for example Ruto actuated gay people with dogs, and then refused to apologize. So I think that shows from a very senior level that we got a big challenge"*. Informant 8. William Ruto er Kenyas visepresident. En informant sier at stat og religion nå er separert i Kenya, dette gjør at hun ser et håp. Hun sier at religiøse ledere fortsatt har stor påvirkning på samfunnet.

Ved at staten viser en tydelig negativ holdning til seksuelle minoriteter, påvirker dette samfunnet. Flere menneskerettighets organisasjoner i Kenya, ønsker ikke eller våger ikke å inkludere rettigheter for LHBTI personer i deres arbeid. *"Almost every human rights organization haven't mentioned LGBTI issues"*. Informant 1. Informanten forteller også at flere organisasjoner som arbeider for kvinners rettigheter ikke inkluderer lesbiske kvinner. Han sier at målet er ikke å få spesielle rettigheter for LHBTI-personer, men at LHBTI-personer får tilgang til de rettighetene andre har. Informant 1 forteller at en av målene organisasjonen har for fremtiden er å jobbe med andre menneskerettighetsorganisasjoner, og sørge for at de ser behovet for å jobbe med rettigheter for seksuelle minoriteter.

UN news skriver at Ban Ki-moon, generalsekretær i FN erkjenner at sosiale holdninger sitter dypt og at en forandring vil ta tid (UN News Centre 2010). Han sier at vi har alle ansvar for å stå opp mot diskriminering for å forsvare medmennesker og grunnleggende prinsipper.

"Let there be no confusion: where there is tension between cultural attitudes and universal human rights, universal human rights must carry the day ... Personal disapproval, even society's disapproval, is no excuse to arrest, detain, imprison, harass or torture anyone – ever." FNs generalsekretær Ban Ki-moon. (UN News Centre 2010).

Jeg kan forstå at personer i ulike land er skeptiske til menneskerettighetene. Dette er mye på grunn av kolonialiseringen, at de ikke ønsker at Vesten skal bruke menneskerettighetene til å kontrollere dem. Når det kommer til diskriminering av seksuelle minoriteter er jeg enig med Ban Ki-moon, en kan ikke trakassere, arrestere og torturere personer på grunn av sitt eget eller

samfunnet syn på saken. Forskning har vist at homoseksualitet har vært til stede i Afrika siden før kolonitiden, og som en informant forteller: *“we are not here to stay for just for some few years, we are here to stay forever”*. Informant 4.

Personer som er lesbiske, homofile, bifile, transpersoner og intersex kommer alltid til å være en del av vårt samfunn, om de er synlige eller ikke. Til tross for at personer har forskjellige meninger om saken, mener jeg at alle mennesker skal få innvilget fulle sivile og juridiske rettigheter i sine land, uavhengig av seksuell orientering eller kjønnsidentitet.

Det er mange religiøse personer i Kenya, så når religiøse ledere kommer med homofobe utsagn påvirker det holdningene i samfunnet. Det er derfor viktig at informantene som arbeider for rettigheter for seksuelle minoriteter samarbeider med religiøse aktører. Den ene organisasjonen informantene arbeider i har som mål for fremtiden å samarbeide med religiøse aktører, jobbe for ytringsfrihet og organisasjonsfrihet.

“We are focusing on engaging religion, tradition and culture which have always been the excuse for not giving rights to LGBTI-people. So there is religious engagement with the religious actors, engagement with the traditional value debates, which is universal and local also”. Informant 1.

5.2.3 Straffeloven

Petrova, direktør i «The equal rights trust» skriver at lover som kriminaliserer sex med samme kjønn legitimerer og fører til en større diskriminering mot LHBTI-samfunnet (Petrova 2013: 480). Flere av informantene i min studie fortalte at loven som kriminaliserer homoseksualitet er en stor utfordring. Flere sier at de ikke kan registrere organisasjonen de arbeider i. Dette fører til at organisasjonen ikke får opprettet en bankkonto, og dermed ikke har noen plass å sette penger de kan få i støtte. Informantene fortalte også at loven gjør at LHBTI-personer som blir utsatt for vold ikke oppsøker politiet, da de frykter hvordan politiet vil behandle dem.

Ved at loven kriminaliserer personers private seksuelle liv, blir også personen kriminalisert. Dette sender en melding om at seksuelle minoriteter ikke er aksepterte medlemmer av samfunnet, som gjør LHBTI-personer sårbare for diskriminering, vold og trakassering. Loven gjør at flere LHBTI-personer ikke søker rettferdighet, som igjen fører til at personer som utøver vold mest sannsynlig ikke blir anmeldt eller straffet for overgrepet.

And that is the worst place ever, because that is where you cannot be able to say that the law will protect you. And it is even harder the fact that they do not actually see

that what they are doing is not bad, because people actually feel that it is more bad to be a gay person or a homosexual then even to kill someone. Informant 4.

Kenya human rights comission skriver at kriminelle sanksjoner gjør lesbiske, homofile og bifile personer sårbare for utpressing. Denne sårbarheten kommer av at LHBTI-personer føler at de må gjemme deres seksualitet for familien, venner, arbeidskollegaer og den generelle befolkningen (Kenya Human Rights Comission 2011). En av informantene i min studie forteller at organisasjonen har registrert 46 tilfeller med utpressing, der de fleste tilfellene var rettet mot homofile menn. Han sier at både politiet og gjerningsmenn utpresser LHBTI-personer, dette på grunn av loven som kriminaliserer sex med samme kjønn. Loven gjør at LHBTI-personer bli lette ofre, da mange av dem er redde for at deres seksuelle legning skal blir avslørt. Informanten sier at de homofile mennene som blir utsatt for utpressing ofte er i heterofile forhold, som gjør at de har mye å miste om deres seksuelle legning blir avslørt.

Loven som kriminaliserer sex med samme kjønn fører til at LHBTI-personer ikke oppsøker helsetjenester da de er redde for at deres seksuelle legning skal blir avslørt, de opplever også driskriminering av helsepersonell. En informant fra min studie som arbeider i en organisasjon for seksuell helse, forteller at et problem de opplever er at homofile menn ikke oppsøker organisasjonen da de er redde for at deres seksuelle legning kan bli avslørt. Informant 4 forteller at om en oppsøker en klinikk og har en kjønns sykdom som gjør at legene vil avdekke at du er homofil, kan legen ende opp med å dele dette med andre leger. Dette gjør at mange ikke vil gå tilbake til en slik klinikk.

“There is no specific mention in law about being a homosexual, but it still does affect in terms of, it creates a structural road barrier to accessing for example health services and it has been a very big barrier in HIV prevention” Informant 1. Akanji og Epprecht skriver at i noen land er HIV utbredelsen veldig stor blandt menn som har sex med menn, dette er relatert til homofobiske lover i landet, som hindrer seksuelle minoriteter tilgang til helsetilbud (Akanji og Epprecht 2013: 33).

Akanji og Epprecht viser også til at politiske leders og den generelle befolkningens holdninger påvirker valgene som den afrikanske menneskerettighetskommisjonen tar (Akanji og Epprecht 2013: 32). De tar valg som gjør at de beholder verdigheten og ikke kommer i konflikt med flertallets meninger om seksuelle minoriteter. I mai 2010 nektet kommisjonen «Coalition of African Lesbians» observasjonsstatus, men flere grupper som jobber med Menn som har sex med menn (MSM) og andre risikopopulasjoner som kvinnelige

sexarbeidere, transpersoner og lesbiske ble innvilget observasjonsstatus, og har begynt å ta opp problemet med andre ikke-statlige organisasjoner (ibid). Her viser det igjen at det er enklere for LHBTI-organisasjoner om en arbeider med helsearbeid da særlig med MSM og andre som er i høyrisikogruppen for HIV/AIDS.

Informantene forteller at de arbeider med rettigheter og med å få bort straffeloven. Informant 1 forteller at de har de siste årene begynt å se på den internasjonale menneskerettighetsloven. De har snakket om avkriminalisering og å bli kvitt straffeloven. Han forteller at organisasjonen gir støtte til LHBTI-personer og organisasjoner. Dette ved å gi beskyttelse, hjelpe ved rettssaker og arbeider med å få vekk loven som kriminaliserer sex med samme kjønn.

Informant 9 forteller at de har en sterk menneskerettighets-organisasjon som arbeider for LHBTI-personer. Dette kan gjøre at når LHBTI-personer blir arrestert og kanskje utsatt for utpressing, hjelper menneskerettighetsorganisasjonen dem ut av det.

Sometimes people are being arrested because of cross-dressing and just basically being gay, but we do have an organization here, a very strong human rights here in Kenya that goes and challenges the law and says gay rights are human rights. So usually they are just detained not arrested, so they are behind bars for just a short while. Informant 9.

5.2.4 Tolkning av loven

Loven som kriminaliserer sex med samme kjønn er uklar, og mange tolker den på sin måte. Flere personer tror at loven kriminaliserer LHBTI-personer, men den kriminaliserer bare selve akten når en har sex med samme kjønn. En informant fra min studie forteller at loven gir en unnskyldning til personer som ikke forstår eller ikke ønsker å forstå homofile personer. En informant sier at mange personer sier at det å være homofil er ulovlig, de forstår ikke loven, de vet ikke engang hva loven sier. En informant forteller at begrunnelsen de fikk for at organisasjonen ikke kunne registreres var at homofile og lesbiske er kriminalisert. En informant fortalte også at hun tror loven ble laget for å beskytte unge personer mot å bli utnyttet, men at den nå brukes til å diskriminere mennesker. Hun sier at problemet er hvordan loven blir tolket.

Om loven var for å beskytte unge mot å bli utnyttet ville loven vært positiv, men når den tolkes til å kriminalisere noe som er en privat sak mellom to voksne mennesker mener jeg at

det er et overgrep mot friheten og menneskers privatliv. Når sex mellom to personer av samme kjønn er kriminalisert, fører det til at staten blander seg inn i noe som er svært privat og gjør det offentlig (Kenya Human Rights Commission 2011). Det at loven kriminaliserer noe som er privat gjør også at det blir svært vanskelig å dømme noen for dette. *“The way the law is, there is no way to prove it. For you to prove it you have to inflate on my privacy”*.

Informant 8.

En informant fra min studie forteller at politiet ikke vet hvordan de skal behandle disse sakene. *“Officers are not sure of what to do with these people, because the law here says that you can only be prosecuted if you are met in the act. There is no evidence that you met the particular person in the act, so even if I said I’m gay that is not cause for arrest”*. Informant 9.

5.2.5 Hvorfor kriminalisert?

Flere av informantene mine fortalte at loven som kriminaliserer sex med samme kjønn ble innført av kolonimaktene. De fortalte at både loven og religionen kommer fra kolonialiseringen. Som diskutert tidligere er det flere som hevder at homoseksualitet ikke er afrikansk, og sier at homoseksualitet kommer fra Vesten. Ut ifra teori og resultatene fra intervjuene viser det at homoseksualitet ikke er u-afrikansk, og at det er loven som kriminaliserer sex med samme kjønn som kommer fra Vesten. *“We have borrowed a lot from our colonial British, and we also borrowed the religion. They also borrowed the law, homosexuality is not un-African it is something that was borrowed from the British colonies”*. Informant 4.

Amnesty International skriver at i Afrika ble forskjellig seksuell orientering og kjønnsidentitet tolerert til en viss grad før kolonialiseringen (Amnesty International 2013). Kolonimaktene importerte deres eget syn på seksuelle- og kjønnsnormer. Afrikanske mennesker ble oppmuntret av kolonimaktene, og av importerte religioner til å mislike og frykte alle som uttrykket ikke-normative former for seksuell orientering eller kjønnsidentitet. De fleste kolonimaktene påla straffelov på de områdene de kolonialiserte, disse straffelovene inkluderte lover om seksuell atferd (ibid).

5.3 Fremtidsperspektiver

Mange av informantene i min studie arbeider i organisasjoner som arbeider ut fra et helseperspektiv, med mål å hjelpe personer med HIV/AIDS. Ved å arbeide med helse, blir

organisasjonene mer aksepterte og det er lettere å arbeide med annet helsepersonell. International Gay and Lesbian Human Rights Comissions har gitt ut en rapport som heter «off the map» som handler om hvordan HIV/AIDS programmer svikter seksuelle minoriteter i Afrika. Dette er forsket på og skrevet at Cary Aland Johnson (Johnson 2007). Johnson skriver at på mange måter har HIV/AIDS påvirkningen på personer som har sex med samme kjønn vært med på utviklingen av bevegelsen for seksuelle rettigheter i Afrika. HIV gjorde at ledere av LHBTI-samfunnet måtte reagere for samfunnet som var i krise. Helseorganisasjoner har blitt mer åpne og aksepterende for seksuelle forskjeller som et resultat av en felles forpliktelse til å reagere på HIV/AIDS. HIV-forebygging og helsearbeid har i større grad blitt akseptert av politikere og andre konservative, enn å arbeide for seksuell frigjøring. Johnson skriver at samtidig fremstår LHBT-organisasjoner som stadig mer dyktige aktører i HIV/AIDS forebygging, behandling og omsorgsarbeid (Johnson 2007). Akanji og Epprecht skriver at anerkjennelsen av linken mellom offentlig helse og menneskerettigheter ble forsterket av HIV/AIDS (Akanji og Epprecht 2013: 25). Så tidlig som i midten av 1980tallet så verdens helseorganisasjon (WHO) behovet for å bekjempe homofobi som et nøkkelelement i kampen for seksuell helse for hele befolkningen (ibid).

Informant 9 fortalte at det er i helsesektoren han kan se at personer har den største endringen når det gjelder holdninger til seksuelle minoriteter.

Yes especially in the health sector, because our core area where we come is usually the health sector. Because we have to scale up HIV prevention and reduction, so people in the health sector are open to the idea, and I believe it is from this that they learn other things about gay people that they do not know. We are changing the way they think in small doses because we cannot do it over night, so it has to be gradual change.
Informant 9.

Informant 2 forteller at når en har en LHBTI organisasjon må en arbeide i forhold til HIV for at regjeringen skal høre på deg. *"What we do here is that we use HIV/AIDS, that is one of the things that is telling people that they need to recognize sexuality and LGBTI persons. If you don't work with HIV in your organization the government will never listen to you"*. Informant 2.

Informant 1 forteller at loven som kriminaliserer sex med samme kjønn hindrer HIV forebygging og behandling for LHBTI-personer, men at «The national AIDS council» arbeider med menn som har sex med menn som en av nøkkelgruppene, til tross for loven.

Johnson skriver videre at til tross for det gode arbeidet LHBT-organisasjoner gjør i Afrika, møter de fleste organisasjonene utfordringer når det kommer til økonomiske og menneskelige ressurser for å gjennomføre programmene (Johnson 2007). Flere av informantene fra min studie fortalte at økonomi er en av hovedutfordringene de møter. En informant forteller at organisasjonen mangler penger, og har et budsjett for et visst antall personer. En informant forteller også at hun ønsker å hjelpe, men organisasjonen har ikke alltid finansieringen til det, hun forteller at det er regler for hvordan pengene skal brukes knyttet til mye av finansieringen de får. Flere av informantene og andre som jobber i organisasjonene arbeider frivillig, de får ikke lønn, men i noen tilfeller får de penger til transport.

Johnson hevder at afrikanske LHBTI-organisasjoner må være i sentrum av en suksessfull strategi for å arbeide med HIV blandt seksuelle minoriteter (Johnson 2007). Disse gruppene har allerede en sterk og kreativ respons til HIV. Mange arbeider med HIV forebygging, omsorg og behandling, med liten eller ingen hjelp utenfra. Dette samtidig som de møter sosiale fordommer og diskriminering. LHBTI-organisasjoner og ledere forstår både den biologiske og sosiale sårbarheten i disse samfunnene, så vel som oppførselen, styrken og potensialet slike samfunn har til å respondere på HIV (ibid). Et samarbeid med LHBTI-organisasjoner vil derfor være strategisk både for å bekjempe HIV og for å synliggjøre seksuelle minoriteters situasjon og behov.

6. KONKLUSJON

Gjennom det kvalitative feltstudiet mitt ønsket jeg å finne ut av hvordan det er å arbeide for menneskerettigheter for seksuelle minoriteter i Nairobi. For å kunne svare på dette ville jeg også tilegne meg kunnskap om hvordan situasjonen for LHBTI-personer er i Kenya.

Jeg har brukt queerteori ved analysen av datamaterialet. Queerteorien viser hvordan samfunnets holdninger til det «normale» kjønn, om hvordan kvinnen eller mannen forventes å oppføre seg, påvirker diskrimineringen av LHBTI-personer. I analysen kommer det frem at Afrika har sterke sosiale normer for kjønn, hvor mannen har mer makt enn kvinnen. LHBTI-personer opplever å bli utsatt for trakassering ved at de ikke følger den normale formen for maskulinitet og femininitet. I analysen kommer det frem at LHBTI-personer som uttrykker sin seksuelle legning åpent opplever mer diskriminering, dette fordi de utfordrer maktstrukturen i samfunnet. Ved at store deler av det afrikanske samfunnet er heteronormativt, opplever informantene i min studie og seksuelle minoriteter store utfordringer med å komme ut med sin seksuelle legning. Velger de å være åpne, kan det gi konsekvenser for utdanning, arbeid, bosted og helse. Mange opplevde også å miste venner og familie. Gjennom analysen kan jeg identifisere at informantene bruker Queerteori i sitt arbeid, når de møter motgang fra personer som har et tradisjonelt syn på hvordan den tradisjonelle familien bør være, stille de spørsmål som dekonstuerer og problematiserer den normative familien. Informantene arbeider med at LHBTI-personer skal være mer synlige i samfunnet. Dette er en utfordring da det å være åpen om sin seksualitet i Nairobi kan gi store konsekvenser. Informantene opplever likevel at det å være åpen og stå frem på offentlige plasser og i media, sakte endrer menneskers holdninger til seksuelle minoriteter.

Jeg har også sett på resultatene fra intervjuene opp mot internasjonale og regionale menneskerettigheter. For å få slutt på marginaliseringen av LHBTI-personer trenger de å få innvilget rettsvern og bli inkludert i internasjonale og regionale menneskerettigheter. Menneskers syn på kultur og tradisjon kan ikke brukes som en unnskyldning for å diskriminere, trakassere og utøve vold mot en gruppe personer. En utfordring informantene møter er at mange kenyanere mener at menneskerettighetsorganisasjoner er vestlige «dukker». Gjennom analyser kan en se at homoseksualitet var i Afrika før kolonitiden, og at det dermed ikke er u-afrikansk. Det er religionen og loven som kriminaliserer sex med samme kjønn som

kommer fra Vesten, ikke homoseksualitet. Politiske og religiøse ledere bruker påstander om at homoseksualitet er u-afrikansk og en påvirkning fra Vesten for å skape homofobi. Dette fører til at mange menneskerettighetsorganisasjoner ikke våger å inkludere rettigheter for LHBTI-personer i deres arbeid. Informantene arbeider med å involverer religiøse aktører og med å involvere seg i debatten om tradisjonelle verdier.

Flere informanter sier at loven som kriminaliserer sex mellom samme kjønn skaper utfordringer. Loven legitimerer vold, diskriminering og trakassering. Loven kriminaliserer noe som er privat, som fører til at det er vanskelig å dømme noen for å ha brutt loven. Straffeloven er også utformet slik at mange ikke forstår hva den betyr, flere tror at den sier at det er ulovlig å være homofil, og politiet vet ikke hva de skal gjøre med personer som er dømt for dette. Loven gjør også LHBTI-personer sårbare for utpressing da de er redde for å gå til politiet i frykt for å avsløre sin legning. Informantene arbeider for å avkriminalisere sex med samme kjønn, de arbeider også med å beskytte LHBTI-personer og hjelpe ved rettssaker. En informant sier at de har en sterk menneskerettighetsorganisasjon som arbeider for seksuelle minoriteter.

Flere av informantene arbeider innen helse med HIV/AIDS behandling og forebygging. Helsearbeidere blir mer akseptert av politikere og andre konservative, og dette gjør arbeidet lettere for informantene. Gjennom arbeidet i helse får informantene kontakt med andre helsearbeidere. Det kommer frem i studien at dette er positivt, da informantene kan se mest endringer i holdningene til seksuelle minoriteter blandt helsearbeidere.

Målet mitt med denne studien var å gi kunnskap om hvordan det er å arbeide for menneskerettigheter for seksuelle minoriteter i Nairobi, Kenya. Jeg vil derfor ikke komme med anbefalinger i forhold til arbeidet til informantene. Jeg har ikke gått dypt nok inn i arbeidet deres til å gjøre dette.

Informantene som arbeider for menneskerettigheter for seksuelle minoriteter møter mange utfordringer. Informantene indentifiserer seg selv med gruppen LHBTI, og har vokst opp med og opplever idag den samme diskrimineringen og trakasseringen LHBTI-personer møter i Kenya. Flere av informantene og aktivistene som arbeider med rettigheter for LHBTI-personer er åpne om sin seksualitet, noe som er nødvendig når de skal fremme sin sak offentlig. Dette fører til at det blir vanskelig for dem å få arbeid en annen plass. Dette kan være en økonomisk utfordring, da flere av LHBTI-organisasjonene har dårlig økonomi og er avhengige av personer som arbeider frivillig. En av informantene fortalte at en tar et valg når

en begynner å jobbe i en LHBTI-organisasjon, og dette valget fører til at andre forhold i livet blir vanskeligere. Informantene og andre aktivister kan også risikere å miste familie og venner når de velger å arbeide med rettigheter for LHBTI-personer: *“It has a lot of implications, in terms of personal relationship with family and friends, to be an LGBT activist in Kenya, most southern countries, you have to be ready to cut strings with your family to some extent”* Informant 1.

Informantene velger likevel dette arbeidet, de blir motivert av egne opplevelser. De bruker disse erfaringene og prøver å gjøre livene til andre LHBTI-personer lettere. Flere av informantene fortalte at de arbeider med dette fordi det er en lidenskap. En informant sier også at han ønsker å skape et friere samfunn hvor han kan være den han er.

LHBTI-organisasjoner er viktige aktører når det kommer til seksuell helse for seksuelle minoriteter, de kjenner problemene de blir utsatt for og kan være til stor støtte. Studien viser at LHBTI-organisasjoner også er en viktig aktør når det kommer til menneskerettigheter, de står opp mot urettferdighet, og hjelper i rettsaker.

7. LITTERATURLISTE

- Agence France-Presse. 2013. "The Raw Story – Ugandan LGBT activists vows to fight 'ignorant' bill". Tilgjengelig på <http://www.rawstory.com/rs/2013/12/23/ugandan-lgbt-activist-vows-to-fight-ignorant-bill/> Besøkt 05. januar 2014.
- Akanji, Olajide og Epprecht, Mark. 2013. "Human rights challenge in Africa: sexual minority rights and the African charter on human rights and people's rights". I *Sexual diversity in Africa – Politics, theory, citizenship*, red: S.N. Nyeck og Marc Epprecht. Canada: McGill-Queen's University Press.
- Amnesty International. 2013. *Making love a crime: criminalization of same-sex conduct in sub-Saharan Africa*. Tilgjengelig på http://www.amnestyusa.org/sites/default/files/making_love_a_crime_-_africa_lgbti_report_emb_6.24.13_0.pdf Besøkt 11. november 2013.
- Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. "LHBT-ordlista". Tilgjengelig på <http://www.bufetat.no/LHBT/ABC---ord-og-uttrykk/> Besøkt 13. mai 2014.
- Bergem, Knut. Ekeløve-Slydal, Beate og Ekeløve-Slydal, Gunnar. 2009. *Menneskerettigheter: En innføring*. Humanist forlag, Oslo.
- Bergem, Knut og Ekeløve-Slydal, Beate. 2009. "Moderne kritikk". I *Menneskerettigheter: En innføring*, red: Knut Bergem, Beate Ekeløve-Slydal og Gunnar Ekeløve-Slydal. Oslo: Humanist forlag.
- Bergem, Knut og Ekeløve-Slydal, Gunnar. 2009. "Menneskerettighetenes historie". I *Menneskerettigheter: En innføring*, red: Knut Bergem, Beate Ekeløve-Slydal og Gunnar Ekeløve-Slydal. Oslo: Humanist forlag.
- Bondevik, Hilde og Linda Rustad. 2006. "Humanvitenskapelig kjønnsforskning". I *Kjønnsforskning: En grunnbok*, red: : Jørgen Lorentzen og Wencke Mühleisen. Oslo: Universitetsforlaget As.
- Dalland, Olav. 2007. *Metode og oppgaveskriving for studenter*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

- Ekeløve-Slydal, Gunnar. 2009. "Hva er menneskerettigheter?". I *Menneskerettigheter: En innføring*, red: Knut Bergem, Beate Ekeløve-Slydal og Gunnar Ekeløve-Slydal. Oslo: Humanist forlag.
- Ekeløve-Slydal, Gunnar. 2009. "Internasjonal overvåkning av menneskerettighetene". I *Menneskerettigheter: En innføring*, red: Knut Bergem, Beate Ekeløve-Slydal og Gunnar Ekeløve-Slydal. Oslo: Humanist forlag.
- Eng, Heidi. 2006. "Homo- og queerforskning". I *Kjønnforskning: En grunnbok*, red: : Jørgen Lorentzen og Wencke Mühleisen. Oslo: Universitetsforlaget As.
- FN-sambandet. 2011. Kenya. Tilgjengelig på <http://www.globalis.no/Land/Kenya> Besøkt 16. april 2014.
- Gadamer, Hans. G. 2010. *Sannhet og metode: Grunntrekk i en filosofisk hermeneutikk*. Oslo: Pax Forlag.
- Gary, Juneau og Rubin, S Neal. 2012. "Are LGBT rights human rights? Recent developments at the United Nations. American Psychological Association". Tilgjengelig på <https://www.apa.org/international/pi/2012/06/un-matters.aspx> Besøkt 02. mai 2014.
- Halsaa, Beatrice. 2006. "Kvinneforskning". I *Kjønnforskning: En grunnbok*, red: : Jørgen Lorentzen og Wencke Mühleisen. Oslo: Universitetsforlaget As.
- Halsaa, Beatrice. 2006. "Fra kvinneforskning til kvinne- og kjønnforskning". I *Kjønnforskning: En grunnbok*, red: : Jørgen Lorentzen og Wencke Mühleisen. Oslo: Universitetsforlaget As.
- Hammersley, Martyn og Atkinson, Paul. 2010. *Feltmetodikk: Grunnlaget for feltarbeid og feltforskning*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag.
- Hivos. "Gay And Lesbian Coalition of Kenya". Tilgjengelig på <http://www.hivos.nl/dut./community/partner/10010702> Besøkt 15. april 2014.
- Hoad, Neville. 2007. *African Intimacies: Race, Homosexuality and Globalization*. U.S: University of Minnesota Press.
- Jegerstedt, Kari. 2008. "Judith Butler". I *Kjønnsteori*, red: Ellen Mortensen og Chatrine Egeland et al. Oslo, Gyldendal Norsk Forlag AS.

- Johnson, A Cary. 2007. *Off the map – How HIV/AIDS programming is failing same-sex practicing people in Africa*. USA: International Gay and Lesbian Human Rights Commission. Tilgjengelig på <http://iglhrc.org/sites/default/files/6-1.pdf> Hentet 10 november 2013.
- Kenya Human Rights Commission. 2011. *The outlawed amongst us: A study of the LGBTI community's search for equality and non-discrimination in Kenya*. Tilgjengelig på http://www.khrc.or.ke/resources/publications/cat_view/37-downloads/40-equality-and-anti-discrimination.html Besøkt 08. november 2013.
- Kenya Human Rights Commission. 2010. *Towards equality and anti-discrimination – An overview of international and domestic law on anti-discrimination in Kenya*. Tilgjengelig på http://www.khrc.or.ke/resources/publications/cat_view/37-downloads/40-equality-and-anti-discrimination.html Besøkt: 15. april 2014.
- Lennox, Corinne og Waites, Matthew. 2013. *Human rights, sexual orientation and gender identity in the commonwealth*. London: Human Rights Consortium.
- Leraan, Oda. L. 2013. "Nå kan Uganda fengsle homofile på livstid- Tross store internasjonale protester". Dagbladet. Tilgjengelig på <http://www.dagbladet.no/2013/12/20/nyheter/likestilling/politikk/uganda/homofili/3095690> Besøkt 05. januar 2014.
- Lorentzen, Jørgen og Mühleisen, Wenche. 2006. *Kjønnsforskning: en grunnbok*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Massaquoi, Notisha. 2013. "No place like home: African refugees and the emergence of a new queer frame of reference". I *Sexual diversity in Africa – Politics, theory, citizenship*, red: S.N. Nyeck og Marc Epprecht. Canada: McGill-Queen's University Press.
- Mortensen, Ellen og Egeland, Chatrine et al. 2008. *Kjønnsteori*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Mortensen, Ellen og Jegerstedt, Kari. 2008. "Seksualitetsteori og skeiv teori". I *Kjønnsteori*, red: Ellen Mortensen og Chatrine Egeland et al. Oslo, Gyldendal Norsk Forlag AS.
- Nilssen, Vivi. 2012. *Analyse i kvalitative studier: Den skrivende forskeren*. Oslo: Universitetsforlaget AS.

- Nyeck, S.N og Epprecht, Marck. 2013. *Sexual diversity in Africa: Politics, theory, citizenship*. Canada: McGill-Queen's University Press.
- Petrova, Dimitrina. 2013. "The use of equality and anti-discrimination law in advancing LGBT rights". I *Human rights, sexual orientation and gender identity in the commonwealth*, red: Corinne Lennox og Matthew Waites. London: Institute of Commonwealth Studies.
- PewResearchCenter. 2013. *The global divide on homosexuality*.
<http://www.pewglobal.org/files/2013/06/Pew-Global-Attitudes-Homosexuality-Report-FINAL-JUNE-4-2013.pdf> Besøkt 20. januar 2014.
- UN News Centre. 2010. "Universal decriminalization of homosexuality a human rights imperative – Ban". Tilgjengelig på
<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=37026#.U1z0BM-KDIU> Besøkt 02. mai 2014.
- Utenriksdepartementet. "Kort om Kenya". Tilgjengelig på
<http://www.landsider.no/land/kenya/> Besøkt 16. april 2014.
- Utenriksdepartementet. 2013. "Politikk". Tilgjengelig på
<http://www.landsider.no/land/kenya/fakta/politikk/#contentinfoanchor> Besøkt 16. april 2014.
- Utenriksdepartementet. 2012. "Økonomi". Tilgjengelig på
<http://www.landsider.no/land/kenya/fakta/okonomi/#contentinfoanchor> Besøkt 16. april 2014.
- Widerberg, Karin. 2001. *Historien om et kvalitativt forskningsprosjekt*. Oslo: Universitetsforlaget AS.